

సతీ హిత సం గ్రహము.

ఇది

చాలికలకు నువయ్య క్రంబుX

కడపలో నుండెడు
గ్రంథాల సంకలనము
X జేసెల. రామానుజులు నాయని వారిచే

రచింపబడి

చెన్నపురి శాఖాసగరమగుతిరువల్లి శ్రీ శిలో నెక్కనియన్మ

సంకేపనీయు ప్రాక్షరకాలయందు

ముద్రింపబడినది.

గొర్రె సంగ్రహము ౧౯౧౬

COPY RIGHT

పీఠిక .

విద్య యావశ్యకమను తెల్లరకును దెల్లంబు గా
భవం బురుకులకువలె శ్రీలకు నది యుచితంబు.

కృపా కృత్యములెల్ల నిర్లాండ్రవి యపుటంజేసి,
వారికి నీవి సదాచారము మొదలగు సన్మతములు గలిగి
యుండుటకై గ్రంథములు రచియింపఁబడి యుండవ
చ్చును. ఆయిన, శేహనులకు విద్యవలని ఫలము పొలి
వ్రత్యమేయనియు, దత్తదాచారపరిష్కాసమునకుఁ జమపు
సముచిత సాధనమనియు నిరూపించు సమంచిత గ్రంథ
ము లగుదుగ నున్నవి. ఉండెడుమొకటిరెం దాధునిక
కృతులును, వ్రాచిన గ్రంథ భాగములును నానావిషయ
బోధకములుగఁ బతమ సంక్షేపముగ, విశేష విద్యార్థుల
ముగలవారికిఁ దప్ప, నిస్సంశయముగ నెఱుంగ దుగ్గభయై
నదిగ నున్నవి.

కాఁబట్టి సతీ హిత సంగ్రహ మనువేర నీ త్రిస్తక
మును సమహర్చిత. ఇందు మొదటిభాగము, శేవల చాక్ర
ములు. వీనిలోనివి కొన్ని, శిష్ట-కృష్ణయూర్తి శాస్త్రులవా
రు రచియించిన శ్రీనీతిశాస్త్రమును వద్య కావ్యమున
నుండి సంగ్రహింపఁబడినవి. శేషించిన మూఁడు భాగ
ములు, శ్రీమహా భారతముననుండి ప్రకృత ప్రస్తావ పో
షణంబునకై సంగ్రహింపఁబడిన సావిత్రి పాఠ్యాసము,
పుణ్యసతీ ప్రభావము, సత్యా ద్రావదీ సంతాపమును
గా నుండెడును.

శ్రీరస్తు.

(స్రీ) శ్రీ లి వా క్య ము లు .

౧. అస్మత్ మన్ని పాపములలో నధికము.

౨. అన్ని పాపములలో నన్నపాపము శ్రేష్ఠము.

౩. ఆత్మమామలపై భక్తినునువు- వారిమాట దాటక

యాలకింపు- వారినిఁ బూజింపు- వారికడఁ గన్ప
రుకొనకు.

౪. అతిధుల కన్నముఁ జెట్టు - వారిమీఁది కోపము
నణఁపు.

౫. అనువుగ వండి, యాత్మేశునకుఁ జెట్టు.

౧. అసక్యము

౪. యాచకులకు.

౨. విను

౫. చక్కఁగా

౩. కోపగించకు

౬. మగఁడు

౧ స్త్రీ నీ లి వా క్య ము లు .

౬. ఆస్వః జేయ వలదు.

౧

౨

౭. ఆరుణోదయమున మేల్కొను - దంఠ ధావన
మొనర్చుకొను.

౩

౮. ఆహంకారమును మాను.

౪

౫

౬

౯. అకా లాహర నిద్ర లఘుభకరములు.

౧౦. అన్య పురుష సన్నగ జూడు- చూచి నవ్వకు.

౧౧. అప్య చెల్లెలు మొదలైనవారి నాదరింపు.

౭

౧౨. అల్లుని సంతకు హెచ్చుగ నాదరింపు (దుహితకై)

౮

౧౩. అన్న దమ్ములు వేరుపడ నతిక, వేరు గానూ
దడ.

౧. తెల్లవార.

౫. భోజనము.

౨. పండ్లుతోముకొను.

౬. ఆసౌఖ్యముఁజేయునవి.

౩. గర్వమును.

౭. కూతుకై

౪. కానివేరయందు.

౮. మూలము.

స్త్రీ నీతి వాక్యములు . 3

౧

౧౪. అన్నిట శుచిగ నుండుట యందము.

౧౫. అంటుతో, నింటి ముందటి యావరణము

జేరకు- (ఇంటివెనుక నుండు.)

౨ 3

౪

౧౬. లంక లేఖనముల నభ్యసించు- (ఈవాక్యాదుల

లెక్కచెట్టను, ఇటుల వ్రాయు-)

౫

౧౭. ఆకితప్ప వలదు.

౧౮. అందుచిట్టల యాచి కడ్డపడకు.

౬

౭

౧౯. ఆధరణములలేమి కలుగకు.

౨౦. ఆత్మహత్య నూడదు.

౧ పరిశుద్ధముగ.

౫ చెప్పి.

౨ అంత.

౬ సొమ్ములు లేకపోవుటకు.

౩ వ్రాత.

౭ బోపింపకు.

౪ నేర్చుము.

౮ తన్నుమీరించుకొనుట.

౪   శ్రీ నీతి వాక్యములు .

౨౧. ఆత్మేశు నసన్నిధి ననుభవములఁ గోరకు.

ఆపనిరాకఁగోరు. (తలయంటుకొనుట, రుచికర
మును బలకరమునగు తిండి దినుట, సింగారించు
కొనుట)

౨౨. ఆత్మేశుఁ డుండుమన్నచో నుండు.

౨౩. ఆతురత యేరిగిని బనికెరారు.

౨౪. అపదఁ జెందినవేర, నాపద్బాంధవు జ్వరింపు.

౨౫. ఆశఁబెట్టి, మోసపుచ్చకు.

౨౬. ఆరాధనకు ముం దాహరము గూడకు (దేవ
తార్చన గృహములలోను)

౧ దగ్ధరతనవ్వదు.

౩ భగవంతుని

౨ తొందర

౪ దేవభూజకు .

(స్త్రీ) సీ తి వా క్య ము లు . ౫

౧ ౨ ౩ ౪
౨౭. ఇహ పర సాధన మేదియో చూడు.

౫
౨౮. ఇచ్చి వగచుట, పిచ్చితనము.
౨౯. ఇట్టి పుస్తకములఁ జదువు- (౧౬౯ - ౨౩౬ -
౨౪౪ - వాక్యములఁ జూడు.

౬
౩౦. ఇరుగు పొరుగులను, బరుషములాడకు.

౭ ౮
౩౧. ఇష్టామల్లిలేన మిశ్రమంతయు వలకు.

౯ ౧౦
౩౨. ఇష్టాలు చెడునైన, నింటి కవకీర్తి.

౧ తులలోకము	౭ ఒకచోటి మాట మఱి
౨ పరలోకము	యొకచోటఁజెప్పి కలహ
౩ ఉపాయము	ముంగలిగించుట.
౪ యోచింపు	౮ కొంచెమైనను
౫ చింతించుట	౯ దుష్టురాజు
౬ కఠినపుమాటలు	౧౦ పంకమునకు

౬ స్త్రీ నీతి వాక్యములు .

౧ ౨

౩౩. ఇంటిగుట్టు, రట్టుపటువకు.
౩౪. ఇంటిపనులకు సుంకిక దై యనకు (పనివాండ్ర నుంపు)
౩౫. ఇంటివాకిట సుంకిగ నిలువకు.
౩౬. ఇల్లువాకిండ్లఁ బరిశుద్ధముగ నుంపు.
౩౭. ఈవి శడ్డపడకు.
౩౮. ఉజ్జీకి. యుతీకి నడవకు.
౩౯. ఊరక- ప్రాద్దుఁ బుచ్చుకు.
౪౦. ఊరక వక్కాకు నమలకు.
౪౧. ఊరు తిరుగఁ బోకు.

౩

౪౨. ఋజుమాగ్ధప్రచారము మేలు.
౪౩. ఋణమును దీర్చి బ్రదుకు (అప్పుఁజేసిన)

౪

౪౪. ఋతుమతీర్వము నప్రతీతముగ జరుపు.

౧ రహస్యము	౪ అంటువడిఁడుంగుటను
౨ వెల్లడిచేయకు	౫ నట్టు గుట్టుగా
౩ శపటములేననడవడి	

(స్త్రీ) నీతి వాక్యములు . ౭

౧

౧౫. ఎవరి కెది విహితమో, వారు దాని నేర్వవలె.

౧౬. ఎంత దొరకెన, నంతతో సంతసెలు.

౨

౧౭ ఎంతతైనను బరపురుమనిపై మనసుం జాలు

౩

నీయకు . (అది మానసిక పాపము)

౪

౧౮. ఏమటి నిర్దురంబోకు.

౧౯. ఏలినపతి నెప్పటికి విడువకు.

౫

౬

౨౦. విశ్వర్యమున కణకువబంగారుకుం బటికవలె.

౭

౨౧. నిరులం జెలుపకు. (చేటిచితివా చెడెదవు)

౮

౨౨. ఒడలు చూచుకొని వెడలు. (మానమునకై)

౧ తగినదో

౫ సంపదకు

౨ మగనికంటె నన్యునిపై

౬ వినయము

౩ మనస్సునకలిగినది

౭ అన్యుల

౪ పరాకుపడి

౮ దేహము

౮   శ్రీ సీ తి వా క్య ము లు .

౫౩. ఒంటిగఁ దిరుగఁ బోకు.

౧

౫౪. ఓర్వలేమి యోర్వానలమునకు సమము.

౫౫. ఓర్పు గలిసియుండు.

౨

౫౬. పొదార్వమున కణకువను బేర్పు.

౩

౫౭. కన్నవారినిఁ గనికరింపు.

౫౮. కష్ట సుఖములు గలసియుండు.

౪

౫౯. కానివారి తెరుపునకుఁ బోకు.

౫   ౬

౬౦. కాయము నిత్యము గాదు.

౬౧. కాళ్లు చక్కఁగఁ గడుగుకొనుము.

౧ సముద్రములోనుండి

యందలి నీళ్లఁ బీల్చు

చుండు నిష్ఠ.

౨ దార్శత్వము.

౩ తల్లిదండ్రులను

౪ వగవారిజోరికి .

౫ ఒడలు

౬ ఏప్పటికి నుండునది.

(స్త్రీ) నీతివాక్యములు.

౯

౧

౬౨. శిశువు చెంతఁ జేరకు.

౨

౬౩. కినుకఁ దెచ్చి కొనకు.

౬౪. కీర్తి సుందఁ గోరు.

౩

౬౫. కుటిల బుద్ధి మాను.

౬౬. కుదురులేక నడవకు- (అందుకే, పాపడములు)

౪

౬౭. కుల్పిత బుద్ధి గూడదు.

౫

౬౮. కుజ్జనులఁ గూడఁ గూడదు.

౬౯. కుట్టుపనుల నేర్చికో (మెట్టువైన జీవించు)

౬

౭౦. కృతము, ముఱవఁగూడదు.

౧ మోసకాండ్రు

౪ నీచము

౨ కోపము

౫ దుష్టనులు

౩ సంకర

౬ పరులుచేసిన మేలు

౧

౭౧. కృషికులు కృషివసులఁ దీర్పవలె - (కూరి
పెట్టిన, కూటికో)

౨

౭౨. హారకర్త గూడదు.

౭౩. కొడుకులఁ నూఁతులఁ గొట్టకు - (లెన్నఁగఁ దిప్ప)

౭౪. కొలఁతఁ దెలిసి కొనుము (చుఁబగు కెంతయైన నీసె
కెంతయని)

౩

౭౫. కొందెములఁ జెప్పకు.

౪

౭౬. కొంగఁ నూర్చిన కోపి, కోమలికి నుర్చి నిన్ను
దయ్యె. (పతివ్రత వ్రథావ మిట్టిది)

౭౭. కోడలినిఁ నూఁతువలెఁ జూడు. (కోడలికి "దీపా
వలికి దీపావలికి" అని త్వర త్వరగను, కూఁతునకు,

ని చున్నకొను వారు ౪ భుగ్యసతీవ్రథావము ౭౫

౨ భయంకరమైనవని భుటయాదగఁ జూడు.

౩ చాదీలు

శ్రీ నీతి వాక్యములు.

౧౧

“ఎప్పుడో వారమున కొకతేప,, అని తిన్నగ
ను ఎందుకుఁ జెప్పవలె)

౧

౭౮. ఖల సాంగత్యము కీడు.

౨

౩

౪

౭౯. గర్జన, తర్జనాదులకుఁ బలిని వర్జింపకు.

౫

౮౦. గయ్యాని యనుజేరు గ్నితము.

౮౧. గర్వము పనికి రానిది.

౮౨. గాయమును కట్టిమాన్పు (లేకున్నఁజెడ్డవగు)

౮౩. గాంధారివలె కన్నుల గట్టికొనె(అతఁడంభుఁ
డైనందున)

౮౪. గాంధీర్యమును గలిగియుండు. (గౌరమునదిఁది
గించును.) ౬

౮౫. గుణము గణనీయముగ నుండనీ.

౮౬. గురుజన భక్తభూజలు కొనియాడదగినవి.

౧ మర్జన సావాసము

౪ విడువకు

౨ కఠినపుమాట

౫ నిందితము

౩ బెదిరించుట ముదలైనవి

౬ ముచ్చటగొనెది

౧౨ స్త్రీ నీతి వాక్యములు

౧

౧౭. శేషకార్య నిర్వాహశక్తి బూండు.

౧౮. గొణుగుట కొఱగానిది.

౨

౧౯. గోప్యములను గోప్యముగ నుంపు- బరుపు.

౨౦. గోష్ఠముటికి గూడదు. (హారలు పాసిపోను.)

౩

౨౧. గృహమున కరుదెంచిన. యతిధి, భిక్షు దాంధ్యలఁ

౪

౫

గుడువఁజెట్టుట గృహమధిని పని.

౨౨. చక్కఁగఁ పల దుప్పి, కొప్పఁజెట్టు కో (మరులు, వంటపాత్రలలోఁ బడకయుండ)

౨౩. చాడి నెప్పవలదు- చాడిచూటల విసమి.

౨౪. చావునకుఁబయపడఁ గూడదు- (పుట్టుటగిట్టుటకు.)

౬

౨౫. చందలొంగికిఁ బ్రభుకూ భరణము నునుఁబుము.

౧ ఇంటిపనుల నెఱవేర్చు

౪ అన్నముఁజెట్టుట

సామర్థ్యము.

౫ ఇల్లాలు

౨ రహస్యములను

౬ స్త్రీకి

౩ వచ్చిన

స్త్రీ నీతి వాక్యములు.

౧౩

౧

౯౬. చిత్తమును దంభవృత్తులకుఁ జేర్వకు.

౨

౯౭. చిత్రాంగి యని చెప్పబడరాదు.

౩

౯౮. చిత్తము దుర్వృత్తులఁ జేరనీకు.

౯౯. చెప్పినవెంటనే చేయుము.

౧౦౦. చెంబుదలల, సొట్టలుపోగొట్టుకు- (అచ్చట మొలచేరు)

౧౦౧. చెంబుఁబట్టికొని చెట్లమఱుఁగున కరుగకు- (పోతి రీలు చూతురు. ఇందుకే ౧౫ వవాక్యమును)

౪

౧౦౨. జగదీశ్వరుని జను లారాధింపవలె.

౫

౧౦౩. జానకీవతి భజన, చంచలాంగులును జేయఁదగు.

౧ దంబాచారములకు

౩ చెడ్డనడవదులను

౨ రాజరాజనరేంద్రుని

౪ నేవించవలె

చిన్న పెండ్లాము- అతి

౫ రామునియొక్క (ఇ

దుబ్బరాతి, మహాసా

ప్రదైవముయొక్క)

హానీకురాతి.

౧౪ శ్రీ నీతి వాక్యములు.

౧ ౨

౧౦౪. తన హితాహితముల బాటింపక, పరిహిత మొనర్చునది సరి.

౩ ౪

౧౦౫. తన కబ్బిన ధనము, తనతటి ధర్మనిజనుకొనవలె
౧౦౬ తాకట్టుకంటె దెగనట్లుట మేలు.

౧౦౭. తానీయమి, పరులయ్యాదికి సూర్యమి తగినది.

౧౦౮. లెగులు వచ్చెనని వగవకు - (అరుచిమండుకై వ.
అంగిటవేసికొని మ్రింగవలె)

౫

౧౦౯. తోడికోడండ్ర మైత్రి. తద్భర్తల హద్దులు గురలు.

౧౧౦. దమయంతి పాలి వ్రత్యము కిరాతుని పిరికిదె-
(ఎవ్వరులేని యరణ్యములూ)

౬

౧౧౧. దానముచే నాశ్రిత తరిసి బోధ్యము.

౧ మేలుకీళ్లను

౫ స్నేహమునకు

౨ ఆదరింపక

౬ బోయవాడు

౩ లభించిన

౬ కనుకట్టుకొని యుండు

౪ శత్రు

పారిగుంపును.

౧౧౨. చూరదిండి తనము చూడ్యము.
 ౧౧౩. ద్రావది పాపప్రత్యము తస్మానమును గాచె -
 (చుష్మాననుఁడు చీరలొలువ)
 ౧౧౪. దేవతాభక్తియుక్త పరిసేవగలది, పరమపలివ్రత.
 ౧౧౫. దొంగతనముఁ జేయకు - (పట్టుకొన్న, రహస్య
 ముగఁజైనఁ గొట్టుదురు)
 ౧౧౬. ధర్మకార్యమును నిర్మలముద్ధితో నిర్వహింపు.
 ౧౧౭. ధర్మనిమించిన దైవము లేదు.

౧

౧౧౮. నయయుతముగ భాషింపు.
 ౧౧౯. నాభుననంతరము నారాయణుని భజింపు.
 ౧౨౦. నియత గృహకార్యముల నిర్వహింపు.
 ౧౨౧. నియతకాలముల నిజవిభునిఁ జేరు.

౨ ౩

౧౨౨. నిందఁ జెందిన సుందరి కంది కుండు.
 ౧౨౩. నిందలేనియింకువదన నెమ్మిఁజెందు.

౪

౧౨౪. నీతి భ్యాసి భీతి బంధుప్రీతి మృదురీతి పాపప్ర
 త్యంబు ప్రాఁకుపందిలి.

౧ నీతితోడఁగూడి

౨ వాదపడి

యుండునట్లు.

౩ దుఃఖించు

౧౬ స్త్రీ నీతి వాక్యములు.

౧

౧౨౧. నెలుల నిర్మమి నైముగ విప్పఁగూడకు.

౨

౧౨౨. పక్వాపక్వములఁ బరిశోధించి దింపు,

౧౨౩. పడఁతి బుద్ధి వాతుర్యములు గలదిమైనను, పతికి

౩

నమ్రముగఁజెప్పవలె- (మఱిసంగ్రహముగను.)

౧౨౪. ప స్త్రీ భేదము పురికరానిది- (నీకటులఁజెట్టిన
సంతోషింతువా-)

౧౨౫. పడఁతికిఁ జాతివ్రత్యము, పాలివెట్టిన సొమ్ము.

౪

౧౩౦. పతిశక్తికొలఁకుఁ బెద్దాక్షుని భజింపు.

౧౩౧. పతిమతివ్రతారముగ మెలఁగు.

౧౩౨. పతి యొకటి చెప్ప, వేరొకటి చేయకు.

౧ తలవెండుకల   ౩ అడఁకువతో

౨ పండినది- పందిని   ౪ నారాయణుని

U

9

౧౩౩. పతిసేవ నేమిటని సతినివాక్యతినైన నుతింపలేండు.

౧౩౪. పతి, భుజింప భుజింపు- దుఃఖింప దుఃఖింపు- సు

3

 γ

తోషించ సంతోషించు - ప్రోషితుడైన, చులిన

4

త్వ కృశత్వములఁ జెందు.

3

2

౧౩౪. పతిమన్నన కుచ్చకు. అవమానించిన శుక్రకు.

౧౩౬. పరిదర్శనది కొంచెమైనను గొప్పగ నెంచు.

౧౩౭. పరిశ్రమార్థినః సతి పాపమున కొడిగట్టు-

౧౩౮. పరిమాట విన్నది యిదివ దాళ్లకు లోబెరు-

(మూందందలు తిక్కుదురు)

౧౩౯. పరిమతిఁ జేందిన సతికి బ్రహ్మయైన భయపడు

౧౪౦. పరియమవర్తనము సతికన్నివతములలో నాచు.

౧ ముత్యదర్శి.

౪ సాగసు చేరికానమి

உயர்வு

✱ చిక్క పోతులు

3 ముఖ్యముగ రక్షా రీతి

౬ సంతోషింపకు

అంబికావతారము.

2 ఉద్ధరించు

౧౮   శ్రీ నీతి వాక్యములు.

౧

౧౪౧. పతి శయనింపఁ జాదములాత్తు - (అంశున కొరు
లున్నఁ బోనీ)   ౨

౧౪౨. ఎరికట్టమైన ప్రకారముగాఁ బవ్వళింపు.

౧౪౩. పతి మేల్కొనకమున్న మేల్కొను - (ఎంకఁ బ
వాక్యమును జూడు.)

౩

౪

౧౪౪. పతికి బ్రథాతకృత్యములఁ జ్రాలుమాలక జరుపు.

౫

౬

౧౪౫. పతి, పతిచరులపై నాగ్రహింపఁ బడఁచి రిచ్చాం
విఁజేయవలె. (రిన్నని మాటలిడే)

౧౪౬. పనులయెడఁ జ్రాలుమాలకు-

౧౪౭. పలుకు పలుకులు, యుక్తములుగా నుండవలె.

౭

౧౪౮. పేల్కులఁ జూడ్కుల వికారము పనికిరాదు.

౧ పరుండ

౪ జాగుచేయక

౨ పండుకొను

౫ కోపింప

౩ తెల్లవార జరుపఁ

౬ ఆకోపమును ఆగఁపవలె

దగినపనులను.

౭ చూపుల

(స్త్రీ) నీతివాక్యములు.

౧౯.

౧౪౯. పతి విలిచిన నన్యకార్యము నెపమున నాలస్యము చేయక చను.

౧౫౦. పతికి శుభము లేనియప్పుడతివ శౌఖ్యమును గోరఁదగదు.

౧

౨

౧౫౧. పతిభక్తశేషమును వాఙవేయఁగూడదు - (అనిం ద్యముగ నున్న.)

౧౫౨. పతిక్రతకుఁ గోపము పనికిరాదు.

౩

౧౫౩. పతివ్రత, పతిసహితముగఁ బతితపావనునిఁ జేరు.

౪

౧౫౪. పతికహితమొనర్చువడఁతి షీతికి బరువు.

౫

౧౫౫. పనికేగి మఱిని పనికిఁబాద్య వీరభోజనంబులిడు.

౬

౧౫౬. పతి యన్యసత్తుఁడైనను, సతి వికృతఁడెందఁ గూడదు.

౧ తిశఁగామిగిలినది   ౪ అనిష్టము

అన్నాదికము.   ౫ కాళ్లు గడుగుగొన నుద

౨ దూషింపఁబడినదిగా   కము.

౩ భగవంతుని   ౬ పరశ్రీయం వాళిలవాఁ

౧

౨

౧౫౭. పరిశ్రమశుభితరపాలకురాండ్రదండబండియుండు

(అటుగాకున్నఁ బతితులు పాపచింతఁ జేయుదురు.)

౧౫౮. పరామరత్తి పాపమునకు. మూలము, నరకము
నకు మార్గము.

౩

౧౫౯. పరులతోఁ బల్కవలసినఁ బరువుఁ జూడు.

౧౬౦. పరపురుషునిపేరెత్తివర్ణించుట పరివ్రతమందగదు.

౧౬౧. పండ్లు చక్కఁగఁ జోముకొను.

౧౬౨. పాడిపశువుల పరామర్శ పడఁతుల పని.

౧౬౩. పాత్రములఁ బగులఁగొట్టక, పదిలముగ వాడు-
(నిత్యమొక నీళ్లకడవఁ జోఁగొట్టిన నెట్లు-)

౧ అత్త, తోడికోడలు,

౨ దగ్గజ

రద్దీమొదలైనవారు.

౩ గౌరవము

(స్త్రీ) నీతివాక్యములు. ౨౧

౧౨౪. పానము పగవారికైన బాగుగాదు-

౧౨౫. పిలువని పేరంటమునకుం బోకు- (పేర్నిచేడు)

౧౨౬. పిల్లలఁ జక్కఁగఁదీర్చు- (తీర్చిన పుడు-ఎవతె కనె నందురు.)

౧౨౭. పిల్లబాడ సరిగామి తల్లికి మాటఁ దెచ్చు.

౧౨౮. పిండివంటలఁ జేయ నేర్చికో- (ఉన్నమట్టుకు చేసికొనవచ్చు)

౧౨౯. పెద్దలుచెప్పినట్టువిను- (వారు నీమలు గోరువారు గాన)

౧౩౦. పెద్దలతో వాదులాడకు- (గుడ్డువచ్చిపిల్లను వె క్కిరించె నందురు.)

౧౩౧. పుట్టినింటనుంటకంటె సత్రింటనుంట చాలకులు.

౦ నీకు నిమిత్తములేని	౪ ఏమియుం తెలియనిది
౧ గౌరవము (పనికి.	౫ తనకంటె తెలిసిన వా
౨ అహంకారము	౬ కి బుద్ధిఁ జెప్పవచ్చెనని
౩ నింద	౭ నిందింతురు.

౨౨   (స్త్రీ) నీతివాక్యములు.

౧౭౨. పుత్రులకుఁ జదువుఁ జెప్పింపు- (వేటెవరును
లేకపోయిన,)

౧

౧౭౩. పెదవిదాటి నవ్వకు.

౧౭౪. పేదలకని యిచ్చినందులో నేదియుం దాఁపకు.

౨

౧౭౫. పురుషుఁడు కోపింప, నతని యనురాగముదా

౩

మొకుండు-

౧౭౬. పురాణములన్ని, సరికిఁ బఠియె గతియను.

(వేటెలనీకు)

౧౭౭. పైపైయొగ్యత, లోలో నయొగ్యత గల పదం

౪

కుల రోయు-

౧౭౮. పొగచుట్టలఁ బట్టకు. పొగాకు నమలకు. (తప్పం
ము నధికముగఁ దగదు.)

౧ పకపక వికవిక

౩ అణఁగియుండు

౨ ప్రియము

౪ పరికింపు- త్యజింపు

స్త్రీ నీతి వాక్యములు. ౨౩

౧౭౯. పాడుగు దొంతుల నిడకు- (నిచ్చెనకుఁ బనిలేక)

౧ ౨

౧౮౦. బంధు హిత పరిణయాదులకు భర్తృజ్ఞతో నే
గు- (అధ్యక్షరక్షతో)

౧౮౧. బాంధవుల పరామర్శ కాగు. ౧.

౧౮౨. భర్తృద్రవ్యమునకు భార్య రక్షకురాలు.

౧౮౩. భర్తకుఁ బ్రతిష్ఠఁ గలిగించునది భార్య.

౧౮౪. భర్త పిలిచినంతనే భార్య పలుకవలయు.

౧౮౫. భర్తృశుభాభివృద్ధి, భార్య గోరవలయు-

౩ ౪

౧౮౬ భర్త త్రావని వేయకు. భుజింపని భోజ్యము,
౫

భార్య క గ్రాహ్యము-

౬

౧౮౭. భర్తయనుమతిలేక బంధువుల కేదియు నీయకు.

---

౧ పెండ్లి మొదలైన వానికి	౪ అన్నము మొదలైన
౨ పెనిమిటియాజ్ఞతో	తినఁదగినది
౩ నీరు మొదలైన త్రాగఁ	౫ చెందరానిది
దగినది	౬ ఏవస్తువును

౧

౧౮౮. శస్త్రపరిచర్యయే భార్యకుముఖ్యకృత్యము-(అన్య
కార్యము లేవియు దానితో సమానములుగాఁగ)

౧౮౯. శస్త్రకు సాటి శస్త్రయే.

౧౯౦ భార్య లేవిదైనఁ గావచ్చు, శస్త్ర యొకఁడే.

౨

౧౯౧ భార్యగుణము శస్త్ర కగతిరథనము.

౧౯౨ భార్యపక్షి శస్త్రనంటు - శస్త్రసత్త్వి భార్య
కు వచ్చు.

౧౯౩ భార్యపాశ్వాదు శస్త్రనంటు - శస్త్రపాశు భా
ర్యనంటడు.

౧౯౪. భార్య, శస్త్రసన్నిధానమున నుండవలయు.

౩

౧౯౫ శైవ్యశస్త్రముల నుపేక్షసేయకు

౧౯౬ మృగండు వరభాగ్యముననుండ, మృగువ తానుకటి
చెప్పవలయు.

౧ సేవయే

౩ భిక్షముచేత బీదించు

౨ లెక్కలేని ధనము

వారిని.

స్త్రీ సతీ వాక్యములు. ౨౫

౧౯౭. మగఁ డింటికని యిచ్చిన ధనమును మగువ

౧

యొత్త వ్యయమునర్పి శేషమును దాఁపవలయు.

౨

౧౯౮. మగనిని దెగడకు - (అల్పసంపాదకుఁడని)

౧౯౯. మంచిపాటల నేర్పికొను.

౨౦౦. మంచిముగ్గులఁ దీర్చు

౩

౨౦౧. మగఁడులేనిచోట మనికీ, మగువకుఁ దగదు.

౨౦౨. మగువ, యొక మంత్రి మగనికి.

౪

౫

౨౦౩ మగనికొఱగామిని మగువమాన్వవచ్చు - (పద్మి
నాగగోపినీవలె.)

౬

౨౦౪. మగనికి వెగటుగ మాటాడిన మగువకు నధో

౭

లోక ప్రాప్తి.

౧ మిగిలినది

ను మంచి మాటలచేఁ జ

౨ దూషింపకు

క్కపటిచి యయ్యతిధి

౩ ఉండుట

* సతనిచేతనే సత్కరిం

౪ లోపమును

పించెను.

౫ ఒకసతి, గర్వికుఁడై య

౬ అప్రియముగ.

తిధిని నాదరింపని భర్త

౭ సతకృష్టాత్తి

౮

౨౦౫. మగనిమనసు చిన్నబోవనియట్లుల మనలు.

౨

3

౨౦౬. మగఁడెట్టివాఁడైనను, మగువ మనఁగ వాక్క

౪

ర్నల, నతని మానసియునిఁగ నెంచవలె.

౨౦౭. మాటలతేట, అంగవిలాసము, చక్కనిమాడ్కు
ల-వేటుచోట మాని విభునియెదురఁ బ్రకటింపు.

౨౦౮. మానముఁగల సరికిఁ బలియె మహాభూషణము.

౨౦౯. మేల్కొన్నవలెయెదుట, కుంకుమధారణతో
మెలఁగు.

౨౧౦. మొగముఁద్రిప్పట కొఱగామి?

౨౧౧. మోవి విలుచుటయు నట్ల.

౫

౨౧౨. మృత్యువునకు నిర్దయ, విధిరత్వ మూకత్వము
లు మెందు.

౧ చింతఁజెందనట్లు ౩ తలంపు, మాట, విని విని

౨ అంగహినుఁడైన ౪ పూజనీయునిఁగా

ను, అప్రయోజ ౫ చావుదేవతకు క్రూర్యము,

కుఁడైనను. చెపుదు, మూగతనములు.

౧

౨౧౩. యాచనకంటెఁ గష్టజీవనము మేలు.

౨

౨౧౪ యాచనమిందఁ జేసినపని చేమాటు.

౩

౨౧౫ రత్నాంగి, యెన్నికకుఁ దగిన రాని.

౪

౨౧౬. రూపలావణ్య విద్యా విభః

బోటి విభునిమాట దాటఁదగదు.

౨౧౭. లంచముఁ గొనకుఁ.

౨౧౮. వచ్చినచదువును మఱవకు- వచ్చినధనమును జేయు
పకు (ఉన్నది నీయిన, బాగా.)

౨౧౯. వడ్డియాశ, మొదలు చెల్లుచునన్న సామిధ
నెఱుంగవా.

౨౨౦. వంటలో నేమిటకు- (మ)

౧ వేడుకొనుట

౩ రాజరాజ సరేంద్రుని పె

౨ నీర్దించు

సేద్యకావ్య

౪ చక్కఁదనము, వయస్సు.

౨ (స్త్రీ) నిలివా క్యములు

౨౦౧. వ్యాధులను మందులు మాన్పు, మంత్ర యంత్ర
ములు మాన్పు.

౨౦౨. విషయము వెలలేనిది.

౨౦౩. విభునకు వేళకుండగిన వస్త్రాభరణముల, వెలచి
వెదకి పెట్టు.

౨౦౪. విభునకు కులు కలుగను, గిడుజాలంగను వెలచి
యత్నింపవలయు.

*౨౦౫. వీధిగుడ్డల విసకు- (అప్రయోజకములు.)

౨౦౬ వెలిచదిమరిగిన వెలచులఁ జూడకు- (వారు మ
ప్పనాతిపంటికారలు)

౨౦౭. శ్వకురగృహ సర్కృతి సునర్పుసతి, జగన్నులిం
గను.

౨౦౮. సతులు, సారీత్రివలఁ దలిదండ్రీ యంత్ర మామ
లకును మగనికిని కులుఁజేయవలె.

౧ అంతుగల్గిన

౩ మామయింటికిగొరవము

౨ కూర్చుని- రావలు

౪ సాదిక్రుమ్యసాధ్యము

౫ చెడ్డలు.

సేకాదు.

(స్త్రీ) నీతి వాక్యములు.

౨౯

౧

౨

౨౨౯. సవత్తులఁ బ్రత్యక్షపరోక్షముల నిండింపకు.

౩

౨౩౦. సదసౌపకరణ సంస్కరణమును వెదకు.

౨౩౧. సంసారము గుట్టు, వ్యాధి జుట్టు.

౪

౨౩౨. సవతులలో, మాత్సర్యాముర్ష గర్వ కల
హము లుండఁ గూడదు.

౨౩౩. స్వదుర్గుణములెంచి, పరదోషములఁ బాటింపు.

౨౩౪. సంయములు యోగతపస్సులచేఁ బొందుగతి, వతిని
భజించు సాధికి- సాధారణముగఁ గలుగు.

౨౩౫. నీరహితశ్రత్య, మన్ని నిశితలునిఁజేసి- (అన్ని ప్ర
వేశమయమున)

౨౩౬. నీమంతినికి, నీరహాసనలాభ మెక్కడనో-

౧ సవత్తుల

౩ గృహపాప కరణములను

౨ ఎదురను, ముఱుఁ

బాగువలుచుటను.

గునను.

౪ వరులమలోర్వమి

30

శ్రీ సీ తి వా క్య ము లు.

౨౩౭. శుగుణురానైన శుదతి, శుభుక్రునిఁ గను.

౨౩౮. శుగుణభార్యఁగల మగనియిట్లు, శుభాధార
ముగ నుండు.

౨౩౯. శురకిన్నర గంధర్వాశుర విద్యాధతుల వైనఁ
బతియసన్నిధిని జూడకు.

౨౪౦. సంసారమున కృహిణియే సారము, అదలేమి
నిస్సారము.

౨౪౧. సకాలస్నానముఁ గావింపు.

౨౪౨. హరిష్ఠరణ సంతరంగమందుంపు.

౨౪౩. హితాహితముల, యోచింపు.

౨౪౪. హెచ్చుచదు వబలలకెందుకు.

౨౪౫. ఘోరదేవతలఁ జూడకు.

శ్రీ సీ తి వా క్య ము లు-

ము గ నె ను.

శ్రీరస్తు.

సతీహిత సంక్రమాము.

ప్రథమ భాగము.

సావిత్రిపాఖ్యానము.

ప || మునీంద్రా పరిభక్తి తాత్పర్యంబున నభిల
లకోకంబుల గెలిచి శ.భంబు నొందిన పుణ్యసతీచరిత్రంబు
వివరంబులం జెప్పవేయని (యుద్ధిష్ఠిరుం డడిగిన) నతనికి
మార్కండేయుండు సావిత్రియను రాజపుత్రి చరిత్రంబు
వివరించి నీ ప్రశ్నంబునకు నుత్తరంబగునని యిట్లనియె ||

నీ || కలంద్రు మద్రేకుండు ఘనం దశ్వపతి యను
భరణీకుం దరంద్రు సంతాన కాంక్ష । నెంతయు భృతిం
లకు నెనిమిది యేండులు సావిత్రి గొల్చె నజ్ఞనవిభునకు ।
నదేని ప్రత్యక్షమై వరమడుగుము నాపుడునతండు వినయం
దగుచు । నాత్మజుం గోరెద ననపుడుం గన్నియ పుట్టునీ
కనియె నా భవనమాత । యనుడు దేవి భవత్కృప నన్న
దీయ । వాంఛితము సఫలంబు గావలదె యని నృ । పోత్త
ముండు విన్నవించ నయ్యోగమూర్తి గాధకారుణ్య వికచ
హృత్కమల యగుచు ॥

వ || ఏను నీ మనోరథంబు తెఱంగు మున్ను చతు
ర్ముఖున కెఱింగించిన నతండును గన్నియగా నిర్దేశించె
నదేవుని యానతి యమోఘంబు విను మక్కన్నియ
కారణంబున నీకు నెక్క విధంబునం చిదపఁబుత్ర శతలా
భంబు సంభవించునని యనుగ్రహించి యదేవి యంత
థానంబు నుండె నయ్యశ్వపతియును సావిత్రి ప్రసాదం
బున నిజ పత్నియైన మారీచియందు సావిత్రియును మాఁ
కుంగని యక్కన్నియ నతి గౌరవంబునం బెనిచె నంత ||

క || ఆవనబాహీ పరిస్ఫుట । యావనమై నిర్ధ
సాధ్య యక్షమరక । న్యావలిఁ దన స్థాందర్య । క్రివిలసన
లేఖ నపహసించుచునుండెక ||

తే-గీ || కోరి జనపతి దన హృదయంబు జూచి ।
గుణవయోరూపముల కనుకూలుడైన । ధర్మ నెమ్మయి
దీసికిఁ బడయువాడ । నెక్కొయని యెందుఁ దడవుచు
నుండె నెలమి ||

వ || అదయు సాశ్వపతియైన మృదుత్పేనుకొడుకు
సత్యవంతుండు రూఢవంతుండనియును గుణవంతుండని
యును విని వానింబండుఁ జిత్తంబు దగిలియున్నను నీగ్గు
బెంపున నెవ్వరికి నెఱింగింపకుండె నంత నుక్కనాఁడు
మృదవలికదకు నారకుం దెరుగుదెంచిక నతం దెప్పుమా

ముని నుచిత సపర్యావిధులం బరితోపితుంజేసి సస్టోష్ఠీ
విశేషంబులు సలుపుచున్నయెడ ||

క || నెచ్చెలులు దన్నుఁగొలువఁగఁ | బచ్చవిలుతు
కలిమియెల్లఁ బచ్చాననయై | యచ్చవడినట్లు మెఱయుచు |
నచ్చటికేతెంచె భూవరాక్షుఁడ నెచ్చికా ||

వ || ఇట్లువచ్చి సభీజనంబుల సంతంతనిలిపి మెలపు
తోడి పాలుపున నమ్మగువ లీలామధురంబుగఁ దండ్రకి
దండప్రకాశంబునీసిన నతండు ప్రగాఢ స్నేహ సన్నాహ
బోహలంబగు చిత్తంబుతో నత్తన్నిం గ్రుచ్చియెత్తి నిజాం
కతలంబున నునిచికొని సముచితోపలాలన కేరీపరవశుం
డయ్యె నప్పడు నారదుం డప్పుద్దియం జూచి యశ్వపతి
తోడ నిక్కున్నియం దగిన వరున కొసంగక యిట్లెల
యనిచినవాడ వనిన నతండు బాంతున కిట్లనియె ||

తే - ౧ || తల్లి నీగుణరూప వృత్తములకెండు |
దగిన వరు నీవ యిట్లుగఁ దడవి నెచ్చి | నీదు మనసున
కెక్కిన నృపకుమారుఁ | గోరి వరియింపు మిదియ నాకును
ప్రియంబు ||

వ || అనిన నదియును గొండొక లజ్జించి కోర్కె
జెంపున నీర్గుం దలంగం ద్రోచి ప్రకట కాతూహల తరలి
తాంతరంగ యగుచుఁ దండ్రకిట్లనియె ||

క || చిరకీర్తి సార్వభౌవరు | వరతనయందైన

సత్యవంతుండు నాకుకాదు వరుండుగఁ గోరెవమచిల్లఁ నర
వర యూరనికి నిగ్గు ననుఁ బ్రీతిమెయిలొ ॥

వ ॥ సాక్షిపతియును నిపుడు వైవమోగంబునం
సేసి నిగతచక్షులై రసరాజ్యంబు వైరులచేతం గోలుపడి
పుత్రదార సహితంబుగ వసంబున నున్నవాఁ డెట్లైనఁ
సత్యవంతు వనియింతు ననిన మద్రేశ్వరుండు నారమం
బూచి మునీంద్రా మీయెఱుంగనివారు లేరు సావిత్రిచేత
వనియింపంబడిన కుమారుం డెట్టివాఁడు వాని గుణరూప
శిలంబు లెఱింగింపుఁ డనిన నారకుం డిట్లనియె ॥

సీ ॥ సత్యంబ పలుకుట సత్యవంతుండన నరం
దొప్ప మఱియుఁ జిత్రాశ్వం దనఁగి । నామాంరరంబు
నన్నరనాథ సుతునకుం గలదు లేజంబునఁ గమలమిత్రు ।
బుద్ధినింద్రాచార్యు బురణించు శూరత వాసపుఁ దాఁచి
వసుధఁబోలుఁ । గాంతిఁ జంద్రునతెన గాఁడగు నూపున
నాన్వసేయుల సరియనందలిర్చుఁ దపము శమము దమము
దానంబు ప్రాప్తుఁ । భక్తియును మహాప్రభావతయును ।
సరనియందకాని యన్యులయందులే । దింతనిక్కువము
మహితలేశా ॥

వ॥ వానియందును గీడొక్కటి గలదు పరిణయంబు
మొదలుగా సుత్క సంతత్యరంబునకు మృతించును నిది
నీకుఁ జెప్పవలయుటంజేసి చెప్పితి ననిన నతండు గూఁతు

మొగలలు నూచి తన్నీ యిప్పుడొత్తుండు దేవ రహస్యం
చెలుంగు నీయనవచనం బహుంబు నీకు నట్టి వరుం
డెల మొందొక్కవరుని వెతకికొమ్మనిన నక్కనన్యక యి
ట్లనియె ॥

క ॥ వినుము మనోనాక్కాయము । అనుమాన
దుడెఱంగులందు సంతకరణం । బసఘ ప్రధానము గా
పున । మనసునఁ దైకొన్న భర్త మానందగునే ॥

వ ॥ సత్యవంతుం డెట్టివాడైనను నగుంగాని
మేనింక మెరుల వంతుంప మెల్లననిన నశ్వపతి నారకు
దెసఁ జూచుటయు సరందెట్లనియె ॥

చ ॥ గొనములప్రాగునీయనుంగు కూతురు దీని
రలంపు మాన్పఁగా । మనకు నశకృమింక ననుమానము
లేల సరేంద్ర యింతిజ । య్యన నృవసూరికిమ్ము కమలా
నన చేసిన పుణ్యగౌరవం । బున నయినం బ్రియందు పరి
భాగ్య చిరాయురుపేతుం డయ్యెడున్ ॥

వ ॥ అనిన నప్తుహీపతి మునిపతికి మ్రొక్కి నీవు
మాకుం బరమగురుండవు మీ యానలిచ్చినట్ల చెనెద ననిన
నారకుండు వారి దీవించి దివంబునకుం జనియె సంత ॥

నీ ॥ అమరం బుణ్యదీపంబునందు బాంధవ మంత్రి
వృద్ధ పురోహిత వితతితోడ । సావిత్రిఁబోస్తొని జననాయ
కుండు నైవాహిక మహనీయ వస్తుకోటిం । గొనుచుం బు

శ్యారణ్య గోచరుడై తపస్వితుడైన యాద్యమత్సేను
కడకు । చనిన నారాజును సంభ్రమంబున నశ్వపతికి
నహ్మ్యాది సంభాషనంబు । లాచరించి సముచితాధిపతా
లాప । పూర్వకముగ సుజనపూజ్యుడతని । యాగమన
నిమిత్త మడిగిన మద్రేకుఁ । తెలమి సాశ్వపతికి నిట్లు
లనియె ॥

క ॥ ఈకన్నీయ నాకూతురు! మాకులమున తెల్లఁ
డెప్పమనుజోత్తమ నీ! వీకన్నీయఁ గోడలిఁగాఁ । నైకొను
ము మదీయవచన గౌరవబుద్ధి ॥

చ ॥ అని వలికి సావిరి నతనికి నభివందనంబు
నేయించి మఱియు నతండు ॥

క ॥ నీకొడుకు సత్యవంతున । వీకన్నీయ దగు
నతండ్ర యీకన్నీయకు ॥ నీకొడుకు తగు ననన్యగు ।
తాకరు లియ్యిరువురును సమంచితమూర్తుల్ ॥

చ ॥ అనిన నతనికి ద్యుమత్సేనుం దిట్లనియె॥

తే- ౧ ॥ విగతరాజ్యులమై ఘోరవిపినములకు ।
వచ్చి యిక్ష్మయిఁ దవమున్నవారమేము । కాల సుకు
మారి యిది జనపాలయడవి! నుండి మాలోడి యిడుమల
కోర్పునయ్య ॥

చ ॥ అనిన నశ్వపతి యతని దిట్లనియె ॥

మ ॥ కలిమియు లేమియుకా సరము గావవి జెం
దిసచోఁ జెలంగుచుకా । గలంగుచునున్కి ధీరుల ప్రకార
మ లెస్సగ నింతవట్టునేఁ । తెలియుదుఁ జెప్పెద న్వసుమ
తీవర పిన్నయనంగనేల యే । కొలఁదియుఁగాదు ధీరమలి
మాఁతురు వేర్కొనఁజాలుఁ బెంపునకా ॥

క ॥ నీతోడ వియ్యమందం । జేతోగతి నాసఁజేసి
చెచ్చెర్చినిల్లే । నెలెంచితి మఱ్ఱాగ్ధన । బ్రాఁచిగఁజేకొనక
యినికి పాడియె నీకుకా ॥

వ ॥ అనుటయు నయ్యంధ నృపతి తత్సంబంధము
నకు సంతసిల్లి నిజాశ్రమవాసులైన మునులం గూర్చికొని
శుభలగ్నంబున సత్యవంతునకు సావిత్రిం బరిణయంబు
సేసె నయ్యశ్వపతియునుం గూఁతునకు నల్లనకు వివి
ధాంబ రాధరణాది వస్తువు లాసంగి నిజపురంబున కరిగెఁ
బదంపడి ॥

తే- గీ ॥ పణఁతి రమణీయ భూషణాంబరవిలాస ।
ముజ్జగించి వనాంతరయోగ్యలీల । వల్కలాజినవసనము
వదలకధిక । భక్తిభక్తి శ్రుతిశ్రావణ పరతనుండె॥

క ॥ అమలఁత నేయు సువిసయ । సామగ్రుల
మృదుగభీర సంభావనలకా । మామయు నత్తయు సంతో ।
మామృతమునఁ జేలి రంతరంగములఁ దగకా ॥

వ ॥ సావిత్రియుఁ దనమగని యాయుఁకప్రమా

ఐంబు నారదముని చెప్పిన దినంబు మొదలుగా ననుదినం
బును లెక్క యిడికొనుచు నిట్లు వర్తిల్లుచుండ నాలుగు
దివసంబులు గొంతగా నుక్క సంవత్సరంబు గడచిన॥

క ॥ నాలవదినంబు పరిమృతి । కాలంబున మిది
నెఱంగి కడున్యమయిన్ । బొం భరంబుగఁ బూనెను ।
బాల ప్రరాత్రోపవాస పరమవ్రతమున్ ॥

వ ॥ దానికి విస్తయంబంది ద్యమత్సేనుండు
కోడలిం బిలిచి తల్లి యిట్లేల దుష్టరంబగు వ్రతంబు
దొడఁగితి వనిన నమ్మద్రరాజనందన విషయంబుతో
నెట్లయె ॥

క ॥ మీరు మదీయంబగువ్రత । భారమునకు వగవ
వలదు పరమభయంబుల్ । గోరి వ్రత మేను బూనితిం । గార
ణమును మీరెఱుంగఁ గానగుఁ బదపన్ ॥

వ ॥ అనిన నతండల్లెన మేలుగాకయనియె నంతఁ
జతుగ్ధ దివసంబున ॥

సీ ॥ కడురేఁపకడన మేల్కొని నిజభర్తకు మరణ
దినంబుని మానసమునఁ । దద్దయు శోక సంతాపంబు గను
రంగ దినముఖోచితవిధుల్ దీర్చి భక్తిఁ । బలికి సమంచిత
పావనపరిచర్య యప్పుడు శుశ్రూష యాచరించి । అర్త
మామలకును నచటి వృద్ధులకును వేర్వేర ప్రణమిల్లివేడ్క
వారు । తనకు సౌభాగ్య మధికవర్ధనము గాఁక । నిచ్చు

దీవెన మదిలో గ్రహించి యుండఁ | బ్రౌద్ధజామెక్కుట
యుఁ బూవుబోసెఁ బిలిచి | మాదు యిట్లనివలికె సన్నాస
మెసఁగఁ ॥

క || కడు నుగ్రంబగు వ్రతమిది | వొడఁగితి దివ
సత్రయంబుతో నది నెల్లెఁ | బడఁచి మొంతయు డస్సితి
రడయక పారగయ్యెనర్పఁ దగదే యింకఁ ॥

వ || అనిన సావిత్రి యతని కిట్లనియె ॥

ఆ- వె || అధిప ప్రాప్త గుంకు నంతకు నేడును |
గుడువఁ దగదు నాకుఁ గోరి యిట్లు | గాఁగ వ్రతముఁ
బూనుకాలంబు నన నేను. | నిశ్చయించుకొనిన నియమ
మిదియు ॥

వ || అనియె నప్పుడు సత్యవంతుండు సమిక్కుఁ
ఫలాహరణార్థంబు వసంబునకుఁ గదలినం బూచి సావిత్రి
చేరంబని వసంబునకు నీతోడఁ జనుదెంతుఁ బోడ్కొని
పోవలయు ననిన నతండు నీవు త్రిరాత్రోపవాసంబునం
జేసి మొంతయు డస్సినదానవు రానూప వనిన నత్తని
యతని కిట్లనియె ॥

కు || ఉపవాసత్రయ మించుకేనియును నాయు
ల్లంబునం బోవదీ | వివినం బుజ్జ్వలి పుష్పవల్లవ ఫలా
నిరూపక నానాలక్ష్మి | గవరీతంబని వింకుఁ బొడఁగ మదిం

గౌరూహం బయ్యెనా న్నుపరోధింపక నింతపట్టు చనుట
యుక్తుండ వెబ్బంగులన్ ॥

ప || అతం దట్లకాకయని రత్నమటయు సావిత్రి
చయ్యనం బని కార్యాసహితుండై యున్న భామకుఁ బ్రాణ
మిల్లి మీకొడుకు వనంబునకు నన్ని మూత్రాద్వారై సమి
ధలు దేర నరిగెడు నాకును నతనితోడం బని వనంబుఁ జూ
చుటకు వేడ్కయయ్యెరు మీరు నాకీర్వరంబుఁ గృపనేయ
వలయుననిన నతం దిట్లుగువ. నెన్నందును నెయ్యదియును
నడుగ దిత్తెఱంగు దీనికిఁ బ్రియంబై యున్నది నాకు
నివారించఁగోలయని తలంచి యనుమతించుటయు నయ్య
రుచర యడుగులంబడి వీడ్కొని ||

క || చిత్తంబును నైకొనెయెడు | నుత్తలము నడంచి
ముఖ పయోరుహమునఁ ద | శ్లోత్తైదు పెడ నభ్యసఁ
ప్రియుఁ చిత్తం బిగుకొత్తఁ బనియెఁ వెలువ యదవిన్ ॥

ప || ఇట్లా దంపకులు మందగమనంబునఁ బరిస
రా రణ్యంబు దరియం బొచ్చి రవ్వడు ||

సీ || కమనీయ కమలినీ కల్లాల వీధులఁ గదలురా
యంచల గతులయొప్పు | బహు భుష్ప పల్లవ ప్రకర చిత్రి
తమునై తనరారు తదులతా తతులసొంపు | మకరంద
రస పాన మదవిలోలంబునై క్రాలెడి యెలదేటి గముల

యలిపుఁ బరివక్ష్వ మంజుల ఫలరసోద్ధతములై పలుకు రా
చిల్లల పటురవంబుఁ । బ్రయఁడు వేరువేర ప్రీతిఁజ్ఞఁ
జాపుచుఁ జెప్పచును జనంగఁ జిగురుబోడి । కనుచు
వినుచు నిర్వికార స్థాప మిం । పార నతని తెఱఁగు
నరయచుండె॥

వ॥ తదనంతరంబ యీ రాజన్దీనందనుండు మధు
రంబులగు ఫలంబులఁ గోయుచు నర్చి గదిదియ నిండించి
యొక్కయెడఁ జరకుపాఠంబునం గాఢదశనంబు సేయం
దొడంగి శ్రమంబు దీ ముల్లంబోయి గొడ్డలి వుడమి వైచి
నిరంతర నిశ్వాసవేగ విషణ్ణ వదనుండగుచు సావిత్రిం
గనుంగొని॥

చ॥ ఒడలు విశంబుగాను భ్రమ సుందినయట్లు
మనంబు దూలెడుకొ । గడఁగి శరంబు మాల విశిఖ వ్రకు
రంబుల సుంచినట్టి ద । యెడు నిలువంగ నూర్వ సుక
యించుకనేపు శ్రమంబు దీఱ నీ । యెడ శయనింతు
నాపుడు నీతేమగ మత్తని సంభ్రమంబుతోకొ॥

క॥ తనయంకతలము ప్రియశర । మున కుపధా
నముగఁ జేయ భూపతనయుఁ డొ । య్యన వ్రాలి సోలి
నిశ్చ । తనుఁడై నట్లుండెఁ గొంతదడపున తెడురకొ ॥

మ॥ కనియొక గోమలి నీలమేఘ విలసత్కలాం

జనాకారు ఘోర నిశాతోక్కుట చండ్రి నుజ్జ్వలచల
ద్రక్తాక్షు ప్రత్యగ్ర కాం । చన వర్ణాంబరు సంత్యకాల
దహన జ్వాలా ప్రచండుక జగ । జ్వన సంత్రాసకు
సుక్కు విభ్రుఁ బటుపాశప్రాధ హస్తార్థకు॥

వ॥ అప్పురుతుండును నధిక సంతంభంబున సత్య
వంతుం గదిసిన నయ్యంతె యెంతయు శయంబునం బ్ర
యనిగరం బొయ్యన దిగువంబెట్టి నిల్చి కృతాంజలియై
యయ్యా నీవెవ్వ రియ్యెడకు నెయ్యది సేయం చలంచి
విజయంచేసితివనిన నరండిట్లనియె॥

నీ ॥ కాలుండఁ జావ్వె యే గమలాక్షి నను నీవు
మహిత పాతివ్రత్య మహిమఁజేసి । కానంగఁ జాలితి కాన
రా దన్యుల కిదె నీకు శక్తకు నిపుడుకాల । మగుటయు
వీడు మహాపుణ్యనిధి గాన నితరులఁ బనుపక యేను వీనిఁ
గ్రహ్యఁగ గొనిపోవఁగాఁ జనుదెంచితి నని యుగ్రశంక
నయ్యంతకుండు । ధరదీనాధతనయు తనువునఁ బ్రాదేశ ।
పరిమితాత్ముడగుచుఁ బ్రబ్బరిల్లు । జీవు వెదలఁ దిగిచి
తెచ్చర నతిదీక్ష । శయనపాశనికర బద్ధుఁడేసి ॥

మ॥ కొని వేగంబున దక్షిణాభిముఖుడైఁ ఘోరం
పుహర్గంబునఁ । జనఁగాఁ జావ్వె నసంతరంబ మదిలో
నానిత్రి శోకంబు పై । కొనఁ ప్రాదేశ్యకుడేవా ముక్కు

యెడ సంగు ప్తంబుఁ గావించి యా । తని పజ్జందగఁ
దాను నేగఁ బదపన్నంబు ల్పారించి బ్రతిలకా ॥

ఆ - వె ॥ దానిఁ జూచి దండధరుఁడు నీవిశ్లేల ।
పచ్చెదపు లతాంగి వలకు నిలుపు । బొంతినీకగమ్య మిట
మీఁది తెరువెల్ల । ననిన నతని కిట్లు లనియెఁ బాలఁతి ॥

క ॥ పతు లెందుఁ జనిన నచటికి । సతులకుఁ జన
వలదె నీ ప్రసాదంబున మఱి త్పతి భక్తి కరమునను సంత
ప్రకగుణ నాకరుగదాని చోటులు గలవే ॥

చ ॥ సకల మార్గంబులందును భర్తమార్గంబు
బ్రథానం బృథ్వి భర్త్యంబునకు నాధారంబు సజ్జనులయని
విసంబదు నట్టి సజ్జన సందర్శనం బెవ్వడును వృథగాదు
గావున సజ్జనశేఖరుండ పనంబను నీరైన సందర్శనంబునం
బరమ శుభంబు సుందర యేను రిత్రజనంబుల తెఱంగున
నూరక యెట్లు మగుడుకు ననిన దాని ప్రగల్భ పదనంబు
లకు నదృశంబంది భర్తుం దిట్లనియె ॥

ఆ - వె ॥ తమలతాంగి భవమతార వాగ్మంగికి ।
మెచ్చు పచ్చె నార్త నిచ్చుచాఁడఁ వేఁడు మొక్క వరము
విధుని భవిత మొక్క । టియను దక్క నేది యయిన
మొందు ॥

చ || అనవుడు మద్రరాజును ప్రాంజలియై సమ
వర్తితోడ నిట్లను రిపుకోటిచే నపజయంబును బొంది వ
నాంతరంబునం దనవరత వ్రతాధిరతుఁడైన మహాత్ముఁ
డు సార్వభౌమిభుఁడు దనఘుఁడు లఱ్ఱ చతుఁడగు నట్లు
లుగాఁ గరుడింపవేమది ||

క || నావుడు నట్టుల యయ్యెడు నీవిట రావలవ
దుడుగు నెన్నినని వెనం బోవఁబొంగెను చిత్తపతి ।
యావెలఁదియు నంత నిలువ కరిగెఁ డిటుండ ||

వ || ఇట్లు చని చని మఱియు నిట్లనియె ||

చ || ఎడవక వాత్సనః క్రియల నేగిరి హింస
యొసర్పఁ బాసరే । యెడలను దీనులం గరుణ యేర్పడఁ
జూతనె చూతు రిచ్చుచోఁ । గడమవడంగ నీకెదిరి కాం
క్షితము బ్బదిమఃప్ట దీర్తురే । క్కుడు మదిఁ గూర్తు రా
క్రితులకు న్నిను మన్నియు నార్య భర్తయులే ||

క || నీవెటుంగని యది యెయ్యది । దేహోత్తమ
భర్తగతుల తెఱఁగెల్ల భవ ద్భావా భీన మగుటఁ గా దే
వెలసితి వీవు భర్తదేవత యనఁగా ||

క || సమబుద్ధితోడఁ దత్త । త్వముచిత కర్మఫల
మఖిల బంతు రతులకుఁ । సమదూర్పుట నీకయ్యెను సమ
వర్తి యనంగఁ బేరు బగదభిమతఁ ||

క || యముండండు నిన్ను నార్యులు యమియిం
పును భూతతతుల నట్లగుటఁ దగ్గఁ । శమనుండవైతి
కల్పము । శమనంబునఁజేసి నీవు జలజాక్షగుతా ||

ప || అనినం బ్రేతపతి యా పుణ్యసతి కిట్లనియె ||

క || తృప్తికుఁ దగువాని శీతల । తుమార తోయ
ముల మోదితునిఁ జేయుగతిఁ । హృషితాంగుఁజేసె
ననుచు । ల్పమ రహితము లైన నీ సమంజస ఫణితుల్ ||

ప || కాపున సత్యవంతు ప్రాణంబు దక్కం
దక్కిన కోర్కి యెయ్యదిమైనం జెప్పము సఫలంబు
సేనెవ ననిన సావిత్రి దేవా వైరులచేర నపహృతంబైన
రాజ్యం బెప్పటియట్లు ద్యుమత్యేనుం బ్రాపించునట్లుగా
ననుగ్రహించవేయని వేడుటయు వైవస్వతుం దట్లయగు
నని పలికి యిట్లనియె ||

అ - వె || వలవదుదుగు మింక వదలక నీభక్తి ।
మగని కెక్కె దుర్గమంపుఁద్రోవ । యిది కృతంబులయ్యె
నెల్లవియును నిట్లు । వచ్చు నెలపులేదు వనజవచన ||

ప || అనిన నమృతాంభాగ యరని కిట్లనియె ||

క || ధర్మాత్ములు దమసలిపెడు । ధర్మక్రియఁదప్ప
రెట్టి దశలందును మో । మూర్ఖులుఁ దాపముఁ బుట్టిపు
కాన్తిక హృదయములఁ బ్రథమ ధర్మాభ్యుత్థే ||

క॥ కాళనఁ బరియనఁగమనం జేవిధమున దిగువఁ
దగు నె యెట్లైనను నా । హవేశముఁ బొందక భ । ద్వా
వస్థితి సలుపవలదె యవహితబుద్ధికా ॥

తే - ౧ ॥ అనిన సంతకుం దిట్లను నతివ నీవు ।
ప్రకట భర్తవిశేష తత్పరపు గాన । నింక నుక వరమిత్తు-
ప్రాణకు బ్రతుకు । వలదుగాని యుండదుగుము వలయు
దాని ॥

క ॥ అనుటయు నక్కాంత కృతాంజలిమై మా
తండ్రి ముద్రేకుం దపుత్రకుందు గావున సతసేవి బుత్ర
శతలాభంబు గావలయునని యర్థించిన నట్లకా నిచ్చితి
నని పలికె భర్తరాజు నేడు నీవు కడు దూరంబు వచ్చి
దస్సి లింక మగుదుట లెప్పుయని పలికిన నప్పరివ్రత
యిట్లనియె ॥

తే-౧॥ నాకు దట్టి యెక్కడిది మనంబు భర్తృ ।
వరణ పంకజాసక్తమై కరముభక్తి । నలరుచున్నది సమ
లకు నన్యమెట్టి । దియెను భర్తను భర్తృ సంత్రయమ
కాక ॥

క॥ మఱియు నుక్క విన్నవంబునేనెద ॥

అ- ౩ ॥ అత్త భర్త నిరకు గై న పుత్రాత్ములు ।
ఁలు సమస్త కురితములును । కాంతిఁబొందువారి

సంసర్గ మునఁ దీర్గ । భూతమతులు వారు భూతలమున ॥

ఉ ॥ వారలక్ష్యఁగాదె శశి వారిజమిత్రులు నిష్ఠి
కార సం । భారత నుల్లసేదరు సర్వ పయోనిధులు స్ని
రాకుల । కారతఁగ్రాలెడుక గులనగంబులు నిశ్చలరూ
సఁబాల । నుప్పారెడు భూతభావ్ర నిఖైక ధురీణతఁ
తేచ్చిఁ బొందెడుక ॥

ప ॥ అనిపలికి మఱియు నిట్లనియె ॥

తే - గీ ॥ పడుమాట లాడినయంత నెట్టివారు ।
నార్యజనులకుఁ బట్టంబు లగుదురనినఁ । జిరసమాలాప
సంగీర్థి జేసి నీకు । నేనుఁబట్టమ ననివేరె యెలచెప్ప ॥

ప ॥ కౌళున మిత్ర మనూరథం బవశ్య కర్త
వ్యంబుగాఁ జిత్తగింపుమనిన నమ్మహానుభావుం డవ్వునిని
దేశం గనుంగొని నీకుఁ బ్రసన్నుండవైతి నీకిష్టంబైన వరం
బొక్కటి యిచ్చెద నడుగుమనిన నవ్వునిని యిట్లనియె ॥

క ॥ మది సత్యవంతు జీవిత । మది యిమ్ములఁదా
ఁగఁజెట్టి యన్యంబుల ని । చెప్పదనని పలుకుదుమును నీ
పది యిప్పుడు లేద యింక నడిగదఁ బ్రీతిక ॥

చ ॥ పలికిరహంబు చుస్సహము భర్తృదినాకృత
మైన కాంత దూ । పితయగు సర్వమంగళ విశేషములం
బును గాన మర్పియుం । దకులిత కీర్తిశాలి శుగుణ

ధ్యుఁడు సాక్ష్యముతుండు లభి జే. వితుఁడుగ నెక్కు భక్తి
పదవి పరిరక్షణ పుణ్యవీరుణా ॥

చ॥ అనిన నట్లు చేయుచునని కృతాంతుండు సత్య
పంతు నవగతపాశుండేసి యాశుండరి కిట్లనియె॥

చ॥ కొనుమిద నీమనఃక్రియనిఁ గోమలి వీఁడు
చతుశ్చతాష్టముల్. మను నిటమీదఁ బుత్రులఁగ్రమంబున
సూక్ష్మరఁగాంచుఁ గీర్తిప . కృతుఁడగు సంతతాభ్యుర
విభానములం బరితుష్టుఁ జేయు న . య్యనిమిష కౌటి
రెల్లను నిజాన్వయమౌ విభూషణుండగుట ॥

చ॥ అని యుపదేశించి యంతర్నితుం డయ్యె
నక్కొంతయుఁ గ్రుచ్చువీచని యెప్పటియట్లు జీవితేశ్వరుం
దన తొడలపై నిడుకొని మామృత్యుమొదం గొందొక
వడికి లభ్యచేతనుండై సత్యవంతుండు లేచి నిజబల్లఁబం
జించి యిట్లనియె ॥

క॥ కరుండదపు నిద్రఁబోయితి . పదఁతీ ననుఁ
దెలుపవలది బరియుఁ దొకరుండె . మృదు జవమునఁ
బట్టి బలంబెడలఁగ ననుఁదిగితె నాతఁడెవ్వఁడు నెపుమా॥

చ॥ అది కలగాదు నిక్కువకు మైసములున్నది
నాకు నెంతయుట . మది వెలుపుట్టె నాపుడును మానిని
యిట్లను నీకు నెంతయుట . ముదమున రేపు చెప్పెదఁ

దమోమయమై యిదే శర్వరీముఖం । బొదవె విగంబనం
ఓచట మెప్పడు లెక్కు నరేంద్రనందనా॥

మ ॥ అదే సక్తంచరు లిందు నందును మహా
గ్రాకారులై క్రందుగా । మెదలం జూచ్చిరి ఘోరభేర
వరుతుల్ మిన్నండెం దీప్రబంబులై । పదశబ్దంబులు మీటెం
జూడు గలయం బాటం బొడంగెం పెనుం । గమపుట్టి
మృగంబు లెంతయు భయోత్కంపంబు నాకమ్యుడికె॥

క ॥ విను నీవు దడయుటకు మీ । జననియు జన
కుందు గరము సంతాపభరం । బును బొందుదు రింతకుం
క్ష । న్నన వెనక జని సంతసం బొనర్చవె యధిపా॥

క ॥ అని పలికి తదీయ విషాద వివేక్షితంబు లుప
లక్షించి వెండియు ॥

చ॥రమమును బెల్లుగాఁ బరంగె దభ్యు నిజాశ్రమ
భూమియు న్నదికె । శ్రమమును బాయ దివ్యదను చంద
మమైనఁ జనంగనేల యిం । పమరంగ నింతప్రాప్త సుగు
నాకర యిచ్చట నిల్చి రేపు పా । దమతెలుంగు నాపు
దును దన్వికి సాశ్వతనూజుఁ దిట్లనుకె ॥

క ॥ మానె శిరోవేషన నా । మనికిఁ దగ లాపు
వచ్చె మెల్ల నె జరుగం । గా నేర్తుఁ దల్లి వండులం । గానత
యే నెల్లు నిలుకుం గానననీమకె ॥

క॥ఇంతకు మున్నెన్నందు నే । నింత దవల్ల వారిం

చాసి మెండుఁ దడయ నే । దింతవడి మసలుటకు వా ।
రెంతవడికొ యేమిమైకొ యెట్లున్నారో ॥

ఆ - వె ॥ సంధ్యప్రాప్త సన్న జనని జెన్నఁడు
నెట్లు । వెడల నీచు నేడు విపినభూమి । మధ్య రాత్రి
వేల మసలుట కాయమ । యేమిపాటులుదును యేసె
టొంగ ॥

సీ ॥ కొరిట సనుఁ జక్కఁ గటయించి శరము
మూర్కొంచును చాచ్చుముల్ గురియుచుండ । బట్టిచూ
యెడలును ప్రాణంబులును నెట్లు యర్థముల్ నీచ శుక్ల
న్ననీచు । చెప్పగా సంసార తీరంబునేరెడ మన రలంబె
దము శుక్లన్నయన్న । కన్నులులేని మాకన్నులు గానిలు
నీచ శుక్లన్న యీ నిఖిలకృత్ । మును సమర్థుఁడు
మోపు నీయదియ క । దన్నయనుచు నిట్లు ద్వింపుఁ ।
ద్రేమ ననుదినంబుఁ ద్రేముడింపుచు రచ్చివృద్ధులకట యేమి
విధము పడిరొ ॥

ఆ - వె ॥ అడవిశేగుదెంచి యడరంగ భలమూల
రకులఁగొనుచు నేను దడయ కపుడ । పోవఁగానవైరి
దైవోపహరినింత । చిక్కుపడిరి నేమిసేయువాండ ॥

క ॥ నాయున్న చోటెటుంగక । యాయాశ్రమ
వాసులైన యందఱు నరికుఁ । భాయత్తుండగుచు నడు
గును । మాయయ్య దలంకి మాటిమాటి నింకక ॥

క॥ నావార్త విసక యింతకు । నావృద్ధులు శిన్న
హృదయు లై ప్రాణంబుల । పోవిడుతురు గాకచటికిఁ
బోవం బని గలదె యేను బుచ్చెద ననువుల ॥

చ ॥ అని బహుప్రకారంబుల విలపించి కన్నీరు
నించిన నక్కారంత దుఃఖాక్రాంతయగుచు నతని నాశ్వా
సించి నవ మృతాళ మృదులంబగు భుజంబులం గొంగిలించి
యెగయనెత్తిన మెత్తన లేచి యతండు ధూసరింపై న
శరీరంబుఁ దుపించిని గమనంబునకు నుత్పహించిన॥

క॥ ఫలభారము దుర్భరమని వెలచి యచట నె
క్క వృక్ష విటవంబున ని మ్ముల గరిషీయఁ దగిలించి యు
ద్వలపరశువుఁ గొనుచు మృదుల సంత్రములీ ॥

చ ॥ జీవితేశ్వరు వామబాహువు నిజ వామభుజం
బునై నిడికొని దక్షిణహస్తంబున నతనిఁగ్రుచ్చి కొంగిలించి
మంచగమనంబున నాశ్రమదేశంబునకు మగిడె నంత
నక్కడ

చ ॥ కన్నులు విచ్చి యెల్లెడలు గల్గొని వృద్ధనరేం
ద్రుఁ డాత్మమంగగన్నులఁబోలె నైన తన గాదిలి వృత్రుఁడు
గాననంబులఁ గెన్నుండులేని యింత రద వేటికిఁ జెక్కె
నైయంచు నాస్తితోఁ గన్నులులేని యట్లరెండు గానక
యెద్దె సరి సమకుండై ॥

తిరల ॥ కొడుకు నిండును నందు రోయుచుఁ గోరి

ప్రేమ భరంబునం గొడుకు సద్గుణ కోటు లెల్లను గోటి
భంగుల పోలి ను గ్గడన సేయుచు సత్యవంతుని గానరే
మునులార యీ । యడవి లోపల నంచు హ శుత
యంచు వైర్యము దించుచున్ ||

క|| ఉన్నంత దరాశ్రమనాశునైన మునులందఱు
నతని బాదికొని తదీయ నయన లాభంబునకు విష్ణు
యం బుండుచు నుచిత వాక్యంబుల నతని నాశ్వాసించు
చుండిరి తదనంతరంబు మొక్క ముహూర్తంబునకు
సావిత్రి సహితుండై చిత్రాశ్వుండు చనుదెంచి నావృద్ధ
దంపతు లత్యంత భార్యంబున నతనిం గొనివించుకొని
మూర్ధాహ్రితంబు సేసిరి మునులు సంతసిల్లి రప్పరా
రాజన్ ముఖ్యుండు పుత్రునిం జూచి యయ్యా యిట్లేల
దదనీతివని యడిగిన నతండును రానుం జని పండ్లుగోయు
టయును గాఢ దళనంబు సేయునెడం దలమెరు గదిరి
నిలువనొక విశ్రమించుటయుఁ దన్నుక్క పురుషుండు
గలలోన నిగ్రహించుటం జెప్పినెడ సావిత్రి మామ కిష్ట
నయె ||

శ్లో || ఈ రాజపుత్రున కిదనంబున మరణం బని
మును జెప్ప నారచుండు మునినాథువదనం బమోఘంబు
గావున సేమలకేను నేడితనితోడ । నడవికి నేగిరి నతకు
నీరఁడు శుక్రుఁడై యున్నయెడ వచ్చె నంతకుండు వచ్చి
యిద్విధుని చీకముఁగొని పోవంగ వెనుకన భని యేను విని

భభంగి సత్య భక్త భక్తి సంస్తుతింబయ్యుం గృ | పార్థ
త్తుండగుచు నజ్ఞ ముందు | నాకు నెన్ని నెసఁగె నాలుగు
వరములం | దొకట నితఁడు జీవయ్యత్తుండయ్యె ||

ప || మఱియు నొక్క వరంబు భవదీయ నయనా
త్మేష కారణంబయ్యెం దక్కిన వరద్వయంబునను మీకు
వైశ్యుత రాజ్యంబు సంప్రాప్తియు మఱియ జనకునకుఁ
బుత్ర శతలగ్ధియు నగునని చెప్పిన నయ్యుద్ధయఁ జరమా
నంద కంఠశిత హృదయమై కోడలి కిట్లనిరి ||

క || ఆపత్నముద్ర మగ్నం | లై పోయెడు నత్తద
న్వయము పెంపెసఁగెన్ | దేవవయి కడవఁబెట్టిన | నీవు
గృహనిత్ర కీర్తనీయును తల్లి ||

ప || అని యభినందించి రవ్వడు మునివరు లందఱుం
బ్రకంసావచనంబుల నుపలాదించి వారల దీవించి నిజ
గృహంబులకుఁ జని రంతఁ గలిపయ దినంబులకు ||

నీ || ఆసార్వభౌమతి యాప్త మంత్రులు మూల
భృత్యులు పారులు పృథివి గలుగుఁ దెట్టలు గూడి సంత్రీవి
నాతని పాలి తేతెంచి విషయ సమేతు లగుచు | నవనీశ
నీశత్రుఁ డాత్మీయ భృత్య భేదంబునఁజేసి కాంధవసహాయ
సహితుడై మృతించొందె సకల జనంబులు నేకచిత్తంబున
నిపుడు నిన్నుఁ | బ్రకట రాజ్య పదవిఁ బట్టంబుం గట్టంగ |
వచ్చినారు నిఖిల వశుభయంచు | విప్రనిగ్నే నీడు విజయ
ఘోషము భద్ర | గజము నెక్కి వేగఁ గదలు మింక ||

క || ప్రాకట తపోబలంబున । నాకలిత లోచన
నుండ నైయున్న నీవుకా । లోకేశ చూడఁ గంటిమి మా
కన్నులు చ్ఛనయ్యె మాభాగ్యమునకా ॥

వ || అనినం బ్రహ్మ బృదయుండై ద్యుమత్యే
నుండు నక్షత్రంబ తరాశ్రమవాసులైన మునుల నధి
పండించుచు గొడుగునుం దానును గజారూఢులై బహుశ
చతురంగ సేనాసంకుల గమనంబునం బురంబునకుం జని
సకల మహిరాజ్యంబునుం దైకాని చిత్రాశ్వినకుం ద్రీవి
యువరాజ్య పట్టం బొసంగి పరమైశ్వర్య భుక్తుం దయ్యె
నితైజంగున ॥

ర || తన మగని నత్ర మామలరా । జననీ జనకులను
దమ్మ సకలంబును దా । ఘనముగ సముద్ధరించెను । జన
వర సావిత్రి పుణ్య చరితముఁ గంటె ॥

తే - గీ || ఆవలివర యట్ల యీ యాజ్ఞ సేని ।
పరమకళ్యాణ కర్మసంభావనీయ । యధిక మిమ్ముమీయ
భిలాష్యులంబు । మగుడ నుద్ధరించు మహాభాగ్యయుక్తి
జేసి ॥

క || అనిచెప్పి పొందుతనయుల । ననఘుండు
విద్యోని మునీంద్రుఁ దనువకు తేజా । ఘనందగు
మార్కండేయుండు । దనయాశ్రమమునకు నరిగె దన్య

శ్రీరస్తు.

సతీహిత సంక్షమాము.

రెండవ భాగము.

పుణ్య సతీ ప్రభావము.

సీ॥ సమధిక దర్శన దుష్టయములై నిగిడెడు నింద
 యెంబులఁ గుదియించి తెచ్చి । మనసు పొందున నిది
 మనసహంకారంబు వజ్రకుఁ బావి సద్భక్తియైతి । తెర
 యంగ ననికంబు నిజభక్త్యు కుశ్రూషయంచు సమాహిత
 స్తుత వనిత । యఖిల లోకోత్కృష్ట యని యెట్లు నూ
 హింతు సరయఁ బిత్రతర బయినవారి । చరిత మత్యంత
 భక్త్య సూక్ష్మంబు కరము । ఉష్కరంబున గాత నిర్భూత
 బరిత । యెట్లు గావున విక వేడ్కయయ్యెఁ జెప్ప ।
 జయ్య పుణ్య సతీ ప్రభావంబు నాకు॥

క॥ అని భక్తచా విడిగిన మార్కండేయుం, వజ్ర
 నిడు నిజభక్త్యు కుశ్రూషయంచు నిత్యానందమున వది
 త్రతకు నఖిం యెట్లు చాన తకల్ల భరింబులు సులభంబు
 అని సుక్క యితివేషంబు చెప్పెన. నందు నింతవీగిన
 యెట్లంబు లన్నియఁ జేయవచ్చు నాకర్మభక్తులు గావించు

దెను బ్రాహ్మణుండు భక్త తపశ్శిలుండు సంత తాభ్య
యన తత్పరుండై యొక్క శిష్టగ్రామంబున నుండు నతం
దొక్కనాడు గ్రామసమీపంబునం దొక్క వృక్షమూ
లంబున నాసీనుండై వేదంబులు గునియించుచుండఁ
చదీయ శాఖాగతంబైన కొక్కెర యతనిపై పెట్టవైచిన
నప్పుడొద్విజుం దలిగి మాచుటయు నది యప్పుడ నిశ్చ
తనందై నేలంబడినం గనుంగొని యరండు ॥

క ॥ అక్కట నాహృదయము గడు । నక్కరి
ఓము లేనిదయ్యె ననిమిత్తమ యీ । కొక్కెర నిటువే
నితి నా । తెక్కడి శాంతియని వికల హృదయందో
గుచుట ॥

చ ॥ తెక్కుళంగుల వగచి మధ్యాహ్నం బగుట
యుం గృతస్నాన విధానంబై గ్రామంబున కరిగి యందు
గుచులైన విప్ర గృహంబుల కరిగి భిక్షాచరణంబునేయుచు
మొక్క శుణ్య గృహంబు వాకిట నిలిచి భిక్షుండేహి యను
టయు నాయంటి సరియు నది సంభ్రమంబున భిక్ష
యిడుటకుం బాత్ర శోధనంబు నేయునెడ॥

ఉ ॥ ఆ యెలనాగ భర్త గడు నాకటం దూలుచు
వచ్చె వచ్చినకా । దోయజనేత్ర సంభ్రమముతోఁ బగు

పీకముఁ బెట్టి పాద్యముం । జాయక మజ్జన క్రియయు
ఛత్తి సునర్పి ప్రియోక్తు లాప్సఁగా । నాయనఁ దృప్తుఁజేసె
రుచిరాన్న రసంబున నింతి చెచ్చెరన్ ॥

చ ॥ కుడిచిన పిచ్చుటం గుఱుమ కోమలి విస్తృత
సంస్తరంబు గా । సుడికపు శయ్యసేసి ప్రియుఁ డొ
య్యన నంచ శయింపఁ దచ్చులం । బిడి చరణంబులొద్ది
మదిరేక్షణ యంతటిలోఁ దలంచె ము । న్నడరంగ ఖిత్తు
తై నిలిచిస్థి మహిమర ముఖ్యు నార్తలోన్ ॥

చ ॥ ఇట్లు చలంచి ఖిత్తుఁగొనుచుం జనుదెంచిన
నత్తుగువం జూచి శాశికుండు రోషరంజిత లోచనంద
గుచు నిట్లనియె ॥

క ॥ అడిగిన యప్పుడ చెచ్చెరఁ । గడపినఁ బోన
వ్వ యేను గదు మర్కలివై । పడఁతి నను నిలిపి ఖిత్తుం ।
చిడక కడ్డు నపజ్ఞసేసి తేల మదమునన్ ॥

చ ॥ అనినఁ బరివ్రతా తిలక మారని కిట్లను నయ్య
మర్పియుం! దనుపమిత యుధా కలితుఁడై చనుదెంచిన
ఛత్తి నత్తువఁ । త్సునికి సపర్యసేయుచు నిను వృదిలోనఁ
దలంపఁ జాలనై । తి నిదియుఁ దప్పగాఁ గొనక భీత
యొప్పు సహింపఁగాఁ దగున్ ॥

వ || అనిన నమ్మహితేత్రం దప్పతివ్రత క్లిసియె ||

ఉ || నీమగఁ దింత యెక్కువె మనీమలు భూసురు
లింత తక్కువే । కోమలి మేల యిట్లు గడుఁ గ్రొవ్వనఁ
గానపు లోక వంశ్యులఁ । ఖామి సురేంద్రులఁ దివిస
పుంగవుఁ దాదిగ భక్తిఁ గొల్వఁగా । నేమిటి కొక్కవారు
గడు నెల్లిదమై రిటు నీకు నిచ్చటఁ ॥

క || అవమానితులగు ధరణి । దివిజాలు కోహగ్ని
గిఫల దీపించి మహా । ద్రి వన ద్వీపంబులతో । నవని నయినఁ
బాదవదంతు రవ్రతకారుఁ ॥

వ || నీవింత సుల్లనైతివి గాతేమి యనిన నయ్యం
గన యిట్లనియె ॥

నీ || దేవతాసములు భూదేవతావరులయ్యె యేను
దన్నాహర్తృయై ముఖంగనయ్యె । యొక విభ్రుఁ దరిగి వయో
నితి బలము లనేయము బ్బాఁగ శపింపఁ దెట్లు । వందక
విషయంబు దగ్ధంబు నేయఁదే యలుకమై సుక్క మహా
ద్విజాండం । వాతావి యను నైర్యవరు మ్రింగి యటగిం
చుకొనఁదె భూదేవుఁ దొక్కరుఁడు గినిసి । ధరణి మఱి
యను నెక్కు విభంబులందు । బ్రహ్మవిజులైన బ్రాహ్మణ

పుణ్య సతీ ప్రభావము. ౨౯

ప్రభుల మహిమ । వినమె యెఱింగి యెఱింగి సద్విశుత
చరిత । కొఱవె గొని వెట్టి నే తల గోకికొనఁగ ॥

ప ॥ నాతెటంగుఁ జెప్పెద నాకన్గింపుము.

తే - గీ ॥ పరియ చూచె నాపాలితి పరమ దైవ ।
మీను వాల్చినన్గి క్రియలఁ దద్ధితమ యెపుడుఁగోరి యొన
రింతు నిది నాకు గొనకొనంగ । ధన్యులు గాఁగ నుం
డుదుఁ దలంచి చూడ ॥

ప ॥ నీవు క్రోధనుండ వగుట యెఱుంగుచు నీకో
పంబున సుక్క కొర్రెర నిహరంబయ్యెం గాదె యది
మదీయ పారివ్రత్యో మహిమంజేసి కాంచితఁ గావునఁ
క్రోధంబుఁ గొనియాడుట లగ్నగాదని మఱియు నిట్లు
నియె ॥

తే - గీ ॥ క్రోధ మూహ నామకులైన ఘోర
శక్రు । లిరువు రెరియించు చుండెద రెపుడు నరుని ।
సంతరంగములోపల నడవ కున్నఁ । గలదె యూరక
వ్రాచ్చు గొరవంబు ॥

నీ ॥ ఎవ్వఁడు సత్యంబు నెవ్వఁడు ధర్మము గోరి
సాదికాదుడు గురుజన మీతాది । యంద్రియంబుల

సోర్పి యెల్ల వారలఁ దనయట్లకా చూచు భర్తాభరతుఁడు ।
 కామంబుఁ దగులందు గర్భంబు లాటును సముచిత సం
 ప్రయోజిత సౌనర్య । నట్టి పుణ్యాత్ముని ననఘు బ్రాప్తు
 ఁడని యనిశంబు గీర్తింతు రమరవర్య । లార్జవంబు
 శమము నభ్యయనంబును । యరమ భనము శుభ్రై బ్రా
 ప్తుఁడనకు । భర్తగతికి నవియ తగు సాధనంబులు । వేద
 విహిత ముఖ్య విధులు నివియ ॥

వ ॥ భర్తంబు బహు మాగ్ధదృష్టంజై సూక్ష్మం
 జైయుండు నీవు కేవల స్వాభ్యాయ పరుండవు గావున
 భర్తసూక్ష్మత యెఱుంగవు కావునం దడయక విధిల
 నగరంబున కరుగు మంచు జితేంద్రియుఁడును సర్వ
 వాదియు మాతా పితృ భక్తుండును వైసవాఁడు భర్త
 వ్యాధుండను శిరాతుండు నీకు నభిల భర్తంబు లెఱిం
 గించి సంశయవ్యేదంబునేయు నాయెడం బ్రసన్నుండ
 మగునది పనితలకుం బరీక్షానంబు లేకు గావున వారెట్టి
 యపరాధంబు నేసినను సహించవలయుఁ గదా యనిశం
 గాగుం దిట్లనియె ॥

క॥ నను డూఁడగఁ దగు నీకత! మున నాచిత్తము

(ప్రకృతిః బారసైః బురంధీ) । జన విసుత పోయి
వదిలి ననుపమ శోభనసమృద్ధి లయ్యెడు నీకు ॥

ప ॥ అని యాక్షణికంబ యప్పుహద్విజుండు ధర్మ
వ్యాధ దర్శన లాలసుండై కదలి పతివ్రత యెఱుకకు
విస్తయం బంచుచు దన్నుం గృతాపరాధునింగాఁ దలం
చుచు ననేక నగర గ్రామంబు లతిక్రమించి చని యనుప
మాన శోభాసనాధంబైన మిథిలాపురంబు సొచ్చి రాజ
హగ్గంబు దరిసి యచ్చటి జనుల ధర్మవ్యాధుం డున్నయెడ
యదిగి వారెఱింగింప నయ్యెడ కేగి ముందట నల్పమృగ
మాంస ఖండంబులం గడిం బచరించి యమ్ముచున్న వాని
ననవరత విక్రయాగత జన సమావృతుంగని యతి జుగుప్సి
తంబైన గూనాపణంబు సౌరసుల్లక తొలంగి మొక్క
యెడ నుండె నంత ॥

అ - వె ॥ వాఁడు సతనిరాక పోడిగ నిజబుద్ధి ।
నైఱింగి యతని యున్న యెడకు వచ్చి । వరమ శక్తి
ముక్తి ధరణి గురేశ్వరుం । గుశల ముడిగి ప్రియము
గొనలునిగుడ ॥

చ ॥ ఆనఘ నిరంబీనీతిలక మైన పరివ్రత నాతె
జంగు నె । ప్పినఁ జనుదెంచి తీవు ననుఁ ద్రీలిఁ గనుఁ
గొన నీమమోరథం । బును మదిలో నెఱుంగుదుఁ బ్రమా
దముఁ బొందితి రమ్మ మధ్యహం । బున కని పల్కి
లోడుకొని పోయె నతందు మహీసురోత్తముఁ ॥

చ ॥ కౌశమందును భర్తవ్యాధునెఱుక కచ్చెరు
వంది పరివ్రత యెఱుకయుం దలంచి యిది రెండవ యా
శ్చర్యంబు గంటి నని తలంచుచుఁ దదీయ భవనంబున
కవి వానిచేతం నాచితుండయ్యె ॥

శ్రీ రస్తు.

స తీ హి త సంగ్రహము

మూడవ భాగము.

సత్యాద్రావదీ సంవాదము.

ప || కృష్ణ వల్లిభ మైన సత్యభామయుఁ బాంచా
లియు నేకతంబు ప్రియసద్భావ సంసక్తలై యుండ సత్య
భామ ద్రావది కిట్లనియె ||

నీ || నీ ప్రియ భర్తల నిర్మల చరితులఁ బ్రకట
తేజుల లోకపాల నిభులఁ । బాధుల నీవొక భంగిని వద
లక చెలువ యెచ్చింగి భజింతు దగిలి । యొక్కరొక్కరి
కంటె నువిద నీ కెప్పుడు నను రక్తులగుట యత్యద్భు
తంబు । నగ్గు మొగంబుల కాని నాతి నీదెస నెట్లు బతు
లకుఁ గిస్క యెప్పట లేదు । వ్రతము పెంపా మంత్రౌ
షధ వైభవంబు । సరస నైషధ్య కర్మ కాశలము చతుర
విభ్రామోద్భాస రేఖయొ వెలచి నీ వి । శేష సౌభాగ్య
హేతుభుఁ జెపుమ నాకు ||

క || వినును నీవలన నిజము । గా నిది యంత
యును నెఱింగి కమలదళాత్ముక । బూని వశగతునిఁ
జేసి య । నూన స్నేహను భోగ యుక్తిఁ దలిర్తుక ||

క || అని యడిగినఁ దది నించుక । గినుక వాడమ

నడచుకొనుచుఁ గృష్ణ మృదులహా । సిని యగుచు సత్య
భామకా । గనుఁగొని యిట్లనియె నిర్వికారాకృతియై॥

క॥ నను నిట్లు చుట్ట వనితా । జనము నటులు గాఁ
దలంపఁ జనునే నీకుకా । మన సొప్పకు పురుషోత్తము ।
వనితపు గాఁడగపు నీవు వనరుహనయనా ॥

వ॥ అసి మేలంపుఁ జందంబుగా వివేక విహీనత
యెఱుకపడ నాది పాంచాలి మఱియు నిట్లనియె ॥

చ॥ అలయక మంత్ర తంత్ర వివిధాదుల భంగు
లఁజేసి యెంతయుకా । వలతురు నాథు లంట మగువా కరు
దేలతనంబు కాన ముకా । గలిగిన ప్రేమయు స్వేలియుఁ
గాని యొకంటను నీర్థిఁ బొంద ద । ప్పాలకులతోడి
యన్ని యహిపాత్తుగఁ జూచు నిష్ఠం తెలింగినకా ॥

చ॥ మగువ యొనర్చు వశ్యవిధి మందులు మా
యలు నెందు చందయై । మగనికిఁ దెచ్చు రోగములు
మానక మూక జిహ్వాది భావముల్ । యిగి నెనరించు
నద్వరితము ప్పనచేసిన చేతలై కుదికా । జగమున నెక్కి
నిండయును సద్గతి హానియు వచ్చు నింతికా ॥

క॥ కాత్రనఁ బతులకు నెప్పుడుఁ । గాదింపఁగఁ
దగదు కపట కర్తవ్యములు ద । చ్చావ మఱిగి వశవ ద్విని
యై వనిత చరిత నదియ యగు నెల్లవియుకా ॥

వ॥ పాండవులయెడ నేనెట్టిదాననై యిట్టి సా
భాగ్యంబు నందితి నది నీకు నెఱింగించెద నేర్వద
వినుము ॥

సీ || పతులార్త సుందోక పడకులఁ గలసిన
సలుగ నెయ్యెడల సహంకరింప । మదముఁ బ్రమాదంబు
మాని వారికిఁ జిత్త మేకముఖంబుగ నెల్లిప్రాప్త । భక్తి
నేయుడుఁ జూపు పలుకులు గోర్కొయ్యుఁ జెయ్యులు
వింతగాఁ జేయ నెపుడు । సమర గంధర్వ యక్షులు లందై
నను బురుషు నన్యనిఁ దృణంబుగఁ దలంతు । స్నాన
భోజన శయ నాది సంప్రయోగ । మర్ధిఁ బతులకు ము
న్నెందు నాచరింపఁబతులు వచ్చిన నాసన పాద్య విధుల ।
భక్తితో నేన కాచింతుఁ బనుప నురుల ॥

చ || తగియెడు వేళయందు నియతంబుగ మజ్జిన
భోజనక్రియల్ । దగ నుడఁగూర్చు భర్తలకు ధాన్యధనం
బులు రిత్తమై వ్రయం । బగుటకు నూర్వ నెవ్వడు గృహ
స్థుల ఛాండ విశోధనంబు లి । ముగ నుకనాఁడు నేమఱుఁ
జుమాదము సల్పుడు బంధుకోటికి ॥

క || వలుమాటుం దలవాకిట । మెలఁగుట య
సతీ జనైక మిత్రత కలహం । బుల కెలయుట నగు పలు
కులఁ । బెలుచ నగుట నాకుఁ గానిపేరివి మగునా ॥

క || పతులిచ్చ మెయ్యుఁ బ్రవాసః స్థితులైనం బుష్ప
గంధ దీప్తభరణ । ప్రతతి భరియింపఁ దగ్గత । పురిసగు
రుఁ దఱాగమంబు మఱిఁ గాంక్షింతు ॥

చ || అర్తకు భక్తిగల్గి మది నాయమ చెప్పిన
మాడ్కి నెంతయు ॥ వృత్తము పావహింతు గురు చివ్ర
మౌరాధి పూజనంబు లభ్యుత్తమ భక్తి నేన తగ మోపి

యొనర్తుఁ బ్రియంబుఁ దాల్చియున్ | మెత్తఁ దనంబు
సంతతము మేలుగఁ దాల్చు సమస్తభంగులన్ ||

క || కదు మృదువు లనుచుఁ దేఁ గువ | చెడి యె
పుడుఁ జగింప భరతసింహులు కోపం | పడిరిన నాశిష్యు
ముల | వరువునఁ గ్రూరులని వెఱపు వదలక కొల్పన్ ||

నీ || మా యత్త పృథ్వీ సమాన పృథాదేవి కుంభి
హోహత్పజ కోమలాంగి | సతతంబు భోజన స్నానాదిక
ములయం దిమ్ముగఁ బరిచర్య యొనఁచెని | సప్రీతిఁ
జేయుచు జనవండుడగు భర్తరసయుని బంధి నిత్యంబు
పఁగిడి | పల్లెరంబులఁ గుడ్చు వ్రాక్షులు లతిపుణ్యు లెని
మిదివేలు సమిధకుతులు | యతులు పదివేలు వారల
కనుదినంబు | నన్నపానంబులందు సహాయ నగుచు |
నుడికముగ నేన కాదింతు నుచితవత్త | భూషణాదుః
బరితోషముగ మొనర్తు ||

వ || మఱియు భర్తరాజు నగరియందుఁ గనక
భూషణాలంకృతులైన పరిచారకులు నూలువేలు రేయు
నుం బగలునుం కాత్రహస్తులై యభ్యాగత భోజనంబు
లాడఁగూర్చువాడు గలడు వీరెల్ల నిట్టిట్టి మెలఁకువల
మెలంగుదురని తత్కృతా కృతంబుల నేన మెఱుంగుచు
నిరంతర మద భారా తరంగిత కపోలంబులైన భద్రగజ
శత సహస్రంబులు ప్రభూత జవ సత్త్వ సన్నుతంబులైన
యత్త మాశ్వ శత సహస్రంబులుం గలవు వానికి నన్ని
టికి నిత్యోచిత భాద్యంబు భాసరింపను దగినవారి నేన

నియమింతు నఖండ భాండాగార పూరితంబులైన యా
య వ్యయంబులు నా యెఱుంగని యవి లేపు గోపాల
జనంబులు తుదిగాఁ గల సకల భృత్యజనంబుల జీవతం
బుల నరని యేన నడపుడుఁ బరమ యశోధనులగు పాండు
సందనుల కుటుంబ భారంబు సర్వంబును నాయంద సమ
ర్పించి తారు నిర్భరులై యిష్ట విహారంబుల నుండును
తే నెల్లివెంటల నప్రమత్తనై వర్తింతు॥

ఆ - వె॥ వేగు జాముగలుగ వెడనిద్రుఁబొందుదుఁ
గాని రాజ్యభార కార్యయుక్తి । నజ్జనయన నాకు నా
హర నిద్రల । కెడము లేదు శువ్వె యెల్లప్రాప్తు ॥

ఆ - వె॥ ఇట్టివర్తనముల నెపుడుఁ బొందఁ
లకుఁ । దగిలి ప్రియము నేయఁ దగిలఁ గాని । మగువ
నీపు చెప్ప మందులు మాఁకులు । నింద్రజాలములును
నేనెఱుంగ ॥

వ ॥ అనిన విని లక్ష్మణకలిత చిత్తయగుచు సత్య
భామ పాండవభామిని కిట్లనియె ॥

క ॥ ఏనెఱుంగమి నిట్లడిగితి । నానేరమి పైఁప
వలయు సగవుగఁ గొను మీ । మానిని నావలుకులు సే ।
న్దానిరము భవచ్ఛరిత్ర మహిమ భరిత్రక ॥

వ ॥ అనినం బాంచాలి మందస్థితానన యగుచు
నది యట్లకాక యని వలికి మఱియు నిట్లనియె ॥

క || పతి మనసు నాచి కొని యెడు | చతురో
పాయంబు నీకుఁ జపలాక్షి శుని | శ్చితమతిఁ జెప్పెద
విను మూర్తితమును ధర్మాన్నితము శుశీలంబును గాఁ ||

చ || పతి గడవంక దైవతము భామల కెందును
రేచు ప్రీతుఁడై | పతి కరుణించు నేనిఁ గలభాషిణి భాసుర
భూషణాంబరా | నిత భన భాస్య గౌరవము విశ్రుత
సంతతియు న్యకంబు స | ద్దతియును గల్గు సుండు
మెయిఁ గల్గునె యెన్ని తెలుంగు లారయఁ ||

ఆ - వె || కరము మల్లభవదినఁ గాని యొక్కింత
శో | భ్యంబు ధర్మగతియుఁ గలుగఁ దెందుఁ | బూద
నవల భర్తృ కుశ్రూష ఫలము సం | తత శుభంబు గలక
ధర్మ వాదపు ||

క || కాపున నిత్యము సమ్యక్ గావము ప్రేమంబు
కరపు భక్తియుఁ బ్రియముఁ | గావంపుము ప్రియ నెద
నీ | భావ మెఱింగి యతఁడు వాన పైఁబడుఁ బ్రీతిఁ ||

మ || వనవాసుండు గడంగి నీదగు గృహవా
రంబుఁ జేరంక క | చెప్పనంగా విని లెక్కు సంభ్రామ
ముతోఁ జెప్పుండు నభ్యంతరం | మనకు న్వచ్చిన నాన
నాది కరణంబు దీర్చఁ దత్త్వనంగు నియోగించి నంబు
మందక ప్రియంబు ర్పయ ముఖం దగుఁ ||

సత్యా ద్రౌపదీ సంవాదము. ౩౯

చ॥ తిరిగి మురారి నీకుఁ గడుఁ దీఁపుగఁ జెప్పిన
పల్కుగల్గినట్టా । గువలయనేత్ర నీమనసు గూడినవారికి
వైనఁ జెప్పఁగా । వలవదు దాన సుందోక నెవఁబు
గడించు రఱింగిరేని నీ సవతులు కృష్ణబుద్ధి విరసంబగు
నీదెసఁ దర్పియుత్తిచే ॥

చ॥ పతికి ననుంగునైన తగు బంధుల మిత్రుల భోజ
నాది స । తక్కురముల నాదరించుచు నకృత్రిమ భక్తి
విశేష సంతతో । దిత మతివై చరింపుము రదీయ హితే
రర వృత్తునైన వా । రతివ భవత్సుహృద్దీనము నైనను
నైకానకుండు కుర్వదత్ ॥

క॥ విను శ్రవ్యమ్నాది భవా త్తనయులయెడ నైన
నేకతంబున నేకా । ససమున నుండుట చూష్యం । బని
యెఱుంగుము సతుల చరిత లలిచుష్కరముల్ ॥

క॥ కులభతులును సతులును ని । ర్మలమతులును
నైన యస్తి మగువలతోడకా । జెలిమి యునరించునది
చ । స్వీలనీత వనితాభయ్య క్తి విదువుము తరుణీ ॥

చ॥ ఇది నీకుఁ గరమ సాభాగ్య మూలంనైన
యపాయం బనిసం ద్రిత చిత్తమై సత్యభావ యుష్మదీమ ॥

నీ॥ నీవు భర్తృత్వ దేశస్థితులు నీభర్తలు
మహానీయ క్తిభవతులు । దైర్య రహితల కార్య సంప
న్నులు గావున వీరికి నేవిధమున । భారణీ రాజ్యంబు

నేరెడు దడయక మీ కెగ్గు నేనిన లోక నింవ్వ । చరి
తుండు గౌరవ భరదీశ వనితలు దిక్కులే కలమటఁ బా
క్కుచుండఁ । గని ముదంబును బొందెను వనిత నీవు ।
సుతుల సత్యంత సర్వల మతుల శార్య । యుతులఁ గాం
చిన సద్గుణాన్వితభా వగతు । వలకు చిత్తంబులో నీకు
జలజనయన ॥

ప॥ ప్రతి వింద్యాకులైన నీవుత్రులు నేవు రిప్పడు
పచ్చి యడపురంబున నున్నవారు వారికిఁ గుక్కటం
గొఱంత లేదు కుత్సితయుఁ సుఖద్రయఁ దక్కిన
వారలు నక్కుమారులయెడం దహకౌడుకులకంటె గార
వంబు నేయురురు వారియందు నిశ్చింతపు గమ్మయె
నయ్యవసరంబునఁ గృష్ణండు పాండవుల వీడ్కొని
మార్కండేయాది విప్రజనంబుల నామంత్రణంబు నేని
గమనోన్ముఖుండగుటయు సత్యవాసు యాజ్ఞ నేనిం గాఁ
గలించుకొని సగౌరవంబుగా వీడ్కొని నంత వాసు
దేవుండును బ్రియా సహితంబుగా రథాదూకుండై
ద్వారవతి పురంబున కరిగ ॥

సీ॥ స్నానంబుఁ గావించి చనుదెంచునంతలో బజజే
 దిందగురీతి సవరుఁజేయుబపనిష్ఠ యొనరించి చాలించునం
 తలోఁ జక్కఁగాదేవపూజకు సమర్చుదేవపూజ యొనర్చి
 తలకించునంతలో షడ్రసాపూర్ణభోజనముఁబెట్టు భోజనం
 బయి కరంబులు గడ్డునంతలోఁ బల్లాజినములచేఁ బా
 స్మనర్చుఁ బాస్మనైఁజేరునంతలో బడలిరనిమి నంబునఁ
 దలంచి తాళవృంతమున విసరి తొడలపై నంఘ్రులుంచి
 యొస్తుచున నేక నేవలానరిం ~~బుద్ధి~~ గురుబోడి॥

10545

